

Nr 11 1955
37 ÅRG.

UPPLAGA: 12.300 EX.

BRANDKÅRS- *tidsskrift*

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS EKBERG

JAKOBSGATAN 14, STOCKHOLM C - TELEFON 213606 - POSTGIROKONTO NR 4870

Frys försök med brandslang

Av ingenjör Lars Berglund

Under februari och mars månader 1955 har personal från Statens brandinspektion och Stockholms stads brandkår på uppdrag av riksbrandinspektören utfört frys försök med rinnande och stillastående vatten i brandslang i syfte att vid låg temperatur fastställa:

- 1) Skillnaden i frystid mellan ogummerad och gummerad slang av samma dimension exklusive armatur.
- 2) Minimitid för frysning av rinnande vatten i brandslang av olika dimensioner.

Punkt 1 var huvudsyfte med undersökningen. Punkt 2 kan vara av intresse om man senare vill göra jämförelser mellan frystid för slang försedd med lättmetallarmatur och gulmetallarmatur.

Nedanstående värden ha tillkommit genom en serie undersökningar under likartade förhållanden. För samtliga prov var vattnets begynnelsestemperatur $+5^{\circ}$ C, lufttemperatur -30° C samt vattnets tryck 5,2 kg/cm².

Prov nr 1 tillgick så, att slangar av olika dimensioner lades ut i fryshuset parallellt med varandra. De anslötos medelst erforderligt antal grenrör till brandpost, som befann sig omedelbart utanför fryshuset, och tilltäcktes inne i fryshuset i sina borte ändar medelst skruvslangklämmor. Slangkopplingarna isolerades utvändigt med tyg (se fig. nr 1). Man var i detta sammanhang intresserad av att erhålla frysning enbart genom

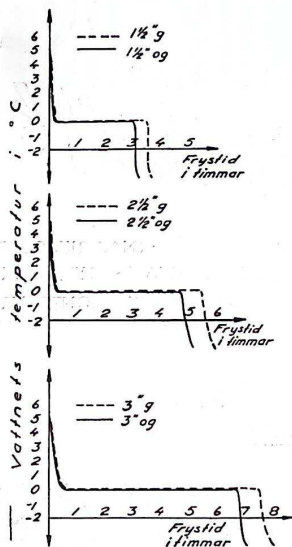
slangens material. Metallen i kopplingarna har annan specifik värme än slangväven. Hade kopplingarna utsatts direkt för kylan, så skulle frysningen skett betydligt snabbare än den nu gjorde.

Diagrammen i fig. 2 visar frys förloppet för stillastående vatten i 1 1/2", 2 1/2" och 3" gummerad och ogummerad slang.

För att bättre få fram eventuell skillnad i frystid valdes äldre gummerad slang med extra tjockt gummilager att jämföras med 2 1/2" ogummerad slang av lin. Genom att före frysning väga en längd av 1 meter slang tom och blöt samt att sedan den frusit åter väga 1 meter med innehållande ismängd, kunde man bestämma huru mycket is som bildats på en viss tid i vardera slang.

Fig. 1.

Ovanstående 3 diagram visar temperatursänkning och frystörlopp i brandslang exklusive armatur.

Fig. 2.

För att få vikten av 1 meter slang med is-innehåll, hade man endast att medelst fogsvans såga av denna längd, sedan man låtit slangens frysa viss tid — i detta fall 4 timmar. — Därvid befanns att det i en 2 1/2" slang bildades 2380 gram is i den ogummerade mot 1990 i den gummerade (skillnaden 390 gram). Fig. nr 3 visar hur isskiktet lägger sig i en slang.

I nedanstående tabell visas temperatursänkningen från +5° C till 0° C.

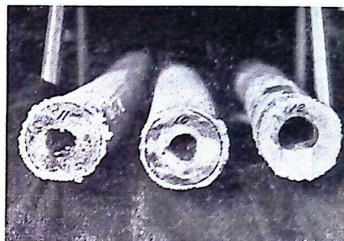

Fig. 3.

Tabellen avser gummerad slang. För ogummerade slangar erhöles ungefär samma värden som ovan, dock åtgick några minuter kortare tid för de grövsta ogummerade dimensionerna att gå ned till 0° C (Jmfr. fig 2).

Här kanske det kan vara lämpligt med en kort repetition av de fysikaliska begreppen, för att reda ut varför det dröjer så lång tid, att få det 0-gradiga vattnet att frysa, när temperaturförändringen från +5° till 0° tager så kort tid i anspråk. För att höja temperaturen 1° (rätteligen 14,5°—15,5°) hos 1 kg vatten åtgår 1 kcal. Vid en sänkning av temperaturen hos 1 kg vatten från +5° C till 0° C frigöres följaktligen $5 \times 1 = 5$ kcal. Ettan representerar då specifika värmets hos hos vatten. (Specifika värmets ökar något med stigande temperatur.)

Då ett kg vatten, som från plusgrader just intagit 0° temperatur, övergår till is frigöres däremot c:a 80 kcal = isens smältvärme.

Härav följer att det under sådana förhållanden skulle frigöras $80:5 = 16$ gånger så stor energimängd, då 1 kg 0-gradigt vatten övergår till is, som då 1 kg +5-gradigt vattens temperatur förändras till 0° C.

Nu är det så, att det är åtskilliga andra faktorer att taga hänsyn till i detta samman-

Dim. och typ	Tid i minuter																
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	17	20	30	38
Temperatur i grader C																	
3/4" gummerad	5	4,3	3,9	2,1	1,5	0,9	0,5	0,2	0,1	0							
1" "	5	4,5	3,5	2,5	2	1,6	1,3	1	0,5	0,2	0						
1 1/2" "	5	4,6	3,7	3,5	3	2,3	1,6	1,1	0,7	0,3	0,1	0					
2 1/2" "	5	4,6	3,9	3,6	3,1	2,5	2	1,5	1,1	0,7	0,5	0,3	0,2	0,1	0		
3" "	5	4,7	4,2	3,7	3,2	3	2,9	2,7	2,5	2,3	2,1	2	1,9	1	0,8	0,1	0

Situationen kräver

RADIO

när minuter
betyder miljoner

Radiostationen C-45 är synnerligen lätt att montera. Den tar också som synes mycket liten plats. Många bilar tillåter montering i själva instrumentpanelen, medan apparaturen på andra med lätthet kan placeras under instrumentbrädan. I båda fallen är den bekvämt tillgänglig för både förare och passagerare.

SRA

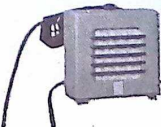
SVENSKA RADIOAKTIEBOLAGET

Alströmergatan 12, Stockholm 12. Tel. 22 31 40. - Filler: Göteborg, Malmö, Norrköping, Sundsvall och Örebro

Typ P-11
(frekvensområde 34—41 Mp/s, räckvidd 1—4 km) är en bekväm och lätt "trådlös telefon". P-11 finnes endast i bärbart utförande — den väger 5,3 kg med sin silverackumulator och övriga tillbehör — och bäres i handtag eller axelrem.

SUF-21K i fast version med nätan-slutningsaggregat och manöverapparat med högtalare.

Angus
och
REDDAWAY

BRAND
Slängor

— **alla typer och dimensioner** —

av LINNE eller BOMULL enbart eller i förening med NYLON
eller annan syntetisk fiber —

Nyhet

UTVÄNDIG PLASTBEHANDLING

GEORGE ANGUS & CO LTD

F. REDDAWAY & CO LIMITED

Försäljningsbolag i Sverige:

ANGUS - REDDAWAY COMPANY

AKTIEBOLAG

Birger-Jarlsгат. 23 **STOCKHOLM** Tel. 102667 · 213503

Storbrand i Jönköping

Av brandchef Gösta Thorö.

År 1854 härjades Jönköping av sin sista egentliga stadsbrand, vilken då ödelade ett flertal kvarter i stadens centrum.

De, som hörde dagsnyheterna och läste de första tidningarna på morgonen den 26 juli i år där man meddelade, att ett helt kvarter med sex fastigheter ödelagts av brand och att ett flertal fastigheter omkring det brandhärjade kvarteret svårt skadats, kunde lätt få uppfattningen att staden nu efter 101 år åter drabbats av en stadsbrand.

Under brandens två första timmar var onekligen risken för en verklig katastrofbrand mycket stor, men tack vare att allting klaffade väl under släckningsarbetet lyckades man begränsa branden till i stort sett halva det antända kvarteret. En del byggnader i intilliggande kvarter fingo dock en del skador, vilka emellertid ej voro av allvarigare slag. Några människoliv gingo ej tillspillo och ej heller blev någon människa allvarigare skadad.

Brandorsaken har trots energiskt arbete av polisen ej kunnat fastställas.

Byggnadssätt.

Som framgår av skissen (bild 1) utgjorde bebyggelsen inom det brandhärjade kvarteret, vilket begränsas av Barnarpsgatan, Nygatan, Smålandsgatan och Brunnsgatan av hoppytttrade oreveterade träbyggnader. Flertalet byggnader voro uppförda i två eller tre våningar. I gatubyggnadernas bottenvåningar voro affärer inrymda och i övriga våningar funnos bostäder. Gårdshusen användes som lagerutrymmen. Även de omgivande kvarteren voro till stor del bebyggda med trähus.

Totalförstörda blevo inom kvarteret en skaffär, en frisersalong, en pappershandel, en herrekipering samt ett 20-tal bostadslägenheter. Dessutom skadades en färghandel relativt svårt.

Sektionering genom brandmurar sänkades

hang, t. ex. isens värmeledningstal, slangvävens värmeledningstal, temperaturdifferens mellan luft och vatten o. s. v. Här har endast några synpunkter framförts för att klarlägga den långa frystiden.

I samband med de nu gjorda frysproven har även jämförelse gjorts med den litteratur, som finnes på det kyltekniska området.

Därvid konstaterades, att man även på matematisk väg kan räkna sig fram till den frystid, som stillastående vatten erhåller vid olika slangdimensioner. En kontroll visade, att de nu erhållna frystiderna stämma väl överens med de räknemässigt erhållna.

För rinnande vatten har man dock icke ännu räknemässigt fått fram någon lämplig beräkningsmetod.

Prov nr 2 tillgick så, att 40 meter 1 1/2" gummerad och 100 meter 2 1/2" ogummerad slang lades ut i fryshuset med oisolerad armatur.

Slangarna försågos med 5 resp. 10 mm. munstycken med avstängning.

Vatten släpptes på och munstyckena öppnades och stängdes enligt tabellen.

Öppet sek.	Stängt sek.
1	10
1	20
1	30
1	40
1	50
1	60
1	90
1	120
1	150

Frystiderna blevo i båda fallen 2 1/2 minut och såsom väntat i munstyckena.

Den snabba frystiden får väl tillskrivas dels slanglängden och dels armaturen.

Det kanske senare genom ytterligare något frysprov kan klarläggas in vilken grad lättmetallarmatur minskar frysrisken.

praktiskt taget helt, men mitt genom kvartret gick en s. k. "brandvret" på ej fullt 0,5 meters bredd. Vid denna hejdades branden i stort sett.

Väderleksförhållanden.

Vid den tid då branden utbröt hade årets rekordlånga värmebölja hunnit torka upp allt brännbart och massor av takfönster och fönster i bostadslägenheterna stodo öppna för luftväxling. Vinden var nordlig och stundtals relativt hård. Kastvindar åt både öster och väster gjorde dessutom att risken för eldens spridning i dessa riktningar tidvis var mycket stor.

Släckning.

Jönköpings brandkår larmades medelst brandskåp den 26/7 kl. 2.31, och någon sekund senare kom meddelande om branden även per telefon. Av detta senare meddelande framgick att branden hade stor omfattning och att brandplatsen var skoaffären vid Barnarpsgatan 27. Brandkåren ryckte omedelbart ut med hela den på brandstationen liggande styrkan, varjämte borgarbrandkåren alarmerades. Då brandplatsen endast ligger något hundratal meter från brandstationen

var de första brandbilarna framme knappa två minuter efter att första meddelandet om branden inkommit. Redan då slog kraftiga lågor ut genom ett flertal fönster i såväl bottenvåningen som i andra våningen åt både Barnarpsgatan och inåt gården. Ett flertal människor hade redan hoppat ut genom fönstren och hamnat i skoaffärens markiser, vilket dämpat fallet så att endast en person behövde transporterats till lasarettet för vård. Brandkårens första utryckningsstyrka utgjordes av 4 befäl och 12 man. Denna styrka följdes emellertid omedelbart av en förstärkning på 9 man inkl. 4 civilvärnpliktiga. De första brandbilar som kom till platsen var en redskapsvagn försedd med vattentank och pump, en tankvagn med pump samt en maskinstege. Släckningsarbetet igångsattes omedelbart samtidigt som en del personal avdelades för att genomsöka de lägenheter dit elden ännu ej hunnit. Detta arbete försvärades genom att flera lägenheter var låsta och att elden spred sig med så stor hastighet att man ej hann bryta sig in i alla dessa lägenheter. Dessbättre visade det sig efter branden att hyresgästerna i de lägenheter där man ej lyckades tränga in voro bortresta på semester. Polis som kom till platsen över- tog efter någon stund på brandchefens upp-

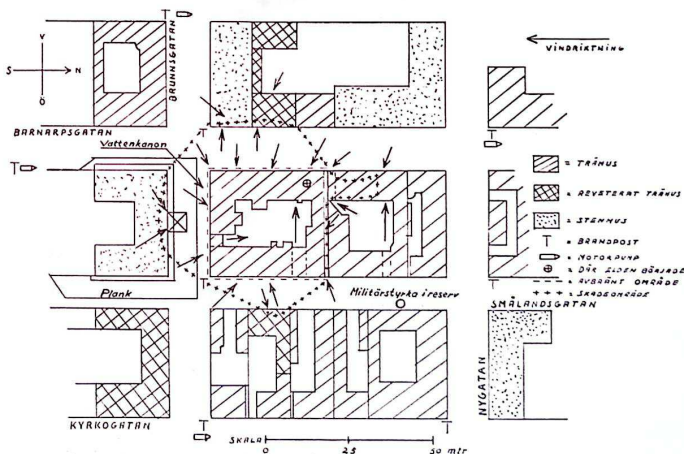

Bild 1. Skiss över brandplatsen.

Fakta om FILTER

A — brunt — mot organiska ångor och lösningsmedel.

B — grått — mot sura gaser (även nitrosa), balogener, i mindre grad.

E — gult — mot svavelsyrlighet och saltsyra.

J — blått-brunt — mot blåsyra, zyklon.

K — grönt — mot ammoniak.

L — gult-rött — mot svavelväte.

MSt — gult-grönt — mot svavelväte och ammoniak.

Ost — grått-rött — mot arsenikväte och fosforväte.

Hg — brunt-rött — mot kvicksilver.

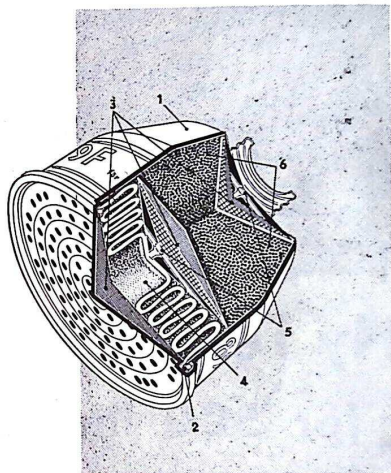
89F — rött — mot brandgaser av alla slag (utom koloxid).

CO — svart ring — mot koloxid

Konstruktionen av ett filter är minst lika viktig som konstruktionen av en gasmask. Filtrets olika lager måste vara skakfritt insatta i filterbehållaren och sluta absolut tätt till behållarens väggar. Filtren skall skyddas mot tre grupper av andningsgifter: damm och droppar, rök och dimmor, ångor och gaser. Det är av största vikt att det filter som användes är avsett för de typer av andningsgifter som förekommer på platsen.

För vidare upplysningar om filter, kontakta Bicipa o. begär katalog!

- ① Filterbehållare av kraftig plåt.
- ② Mellan behållarens nedre kant och perforerade bottenplatta är dimfiltrets undre kant invalsad. Det är med avsikt ej utbytbar, då det visar sig att endast gasmaskfabrikanter kan insätta dimfilter med garanti för 100 %-ig täthet!
- ③ Trådnät.
- ④ Dimfilter av fibermaterial. Detta är impregnerat för att slå ifrån sig fukt, som annars ökar andningsmotståndet. Dimfiltret skyddar mot damm och droppar, rök och dimmor.
- ⑤ Kraftiga fjädrar håller fast filtereringsorganen.
- ⑥ Till skydd mot ångor och gaser har högeffektfiltret ett lager av specialbehandlat aktivt kol. Kolet binder alla förekommande gaser (utom koloxid).

30

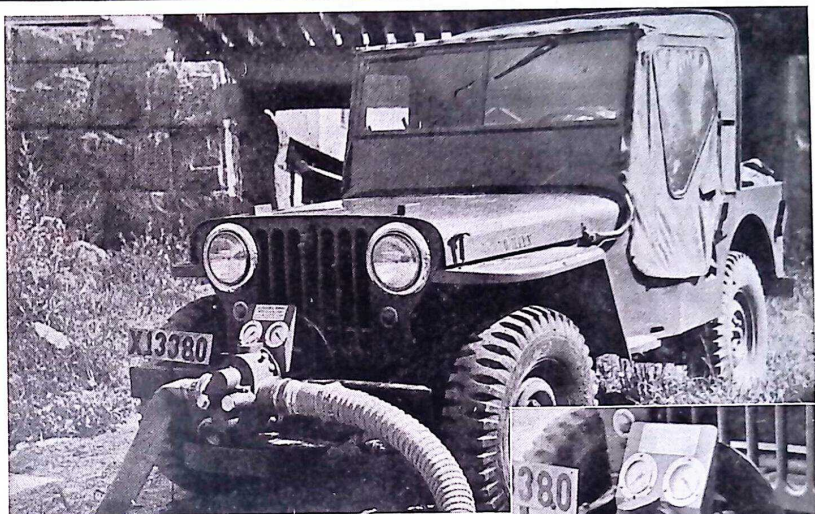
är i rökskyddets tjänst

BICAPA
STOCKHOLM

BIRGER CARLSON & CO AB
KAPTENS GATAN 6, STOCKHOLM Ö

Telefon (växel): lokalsamtal 67 91 30

rikssamtal 62 49 56, 62 49 92

Ny Tempuspump för 500 lit./min.

Den nya frontpumpen Tempus 9/500 är en efterfrågad storlek mellan den lilla Tempuspumpen för 200 minutlitrer och stora brandbils-pumpar.

På jeepar, tankvagnar etc. är den lagom stor och den är framför allt mycket lätt-skött. Den kopplas snabbt in med en praktisk nyckel, och utan att rusa motorn får man upp vatten på några sekunder, ty pumpen är helt självvakuerande och klarar sughöjder på upp till ca 8 m.

Ring eller skriv idag efter offert med fullständiga uppgifter om den nya pumpen.

Några tekniska data

- Kapacitet:* 500 lit/min vid 9 kg/cm² tryck.
Effektbehov: ca 35 hk.
Varvantal: 2.200 r/m.
Evakuering: Helt självvakuerande.
Material: Hus och kuggjul av specialbrons. Axlar av rostfritt stål.
Kullager.
Inbyggda överströmningsventiler.

AB SVENSKA TEMPUS
 KUNGSGATAN 38 — STOCKHOLM — TEL. 111835

drag arbetet med att väcka människor inom det hotade området och att föra dem i säkerhet. Polisen, c:a 20 man, under befäl av t. f. poliskommissarien, är värd allt beröm för sin snabba insats och för det goda samarbete, som etablerades med brandbefälet.

Brandbefälet meddelade strax efter ankomsten till brandplatsen genom radio till vakten i AC., att all semester- och fridygnsledig personal i såväl yrkes- som borgarbrandkåren, i den mån det var möjligt att nå dem, skulle inkallas till tjänstgöring, och kl. 2.50 begärdes förstärkning från Huskvarna brandkår. Ömsesidigt släckningsavtal finnes mellan Jönköping och Huskvarna städer.

Branden angreps med alla tillgängliga resurser, dels direkt i dämpande syfte och dels i "vreten" i kvarterets mitt för att hindra brandens spridning norrut till bl. a. färghandeln. Över färghandelns tak restes maskinstegen och med en kraftig stråle uppifrån försökte man hindra eldens spridning

Bild 3. Bilden är tagen sedan avröjning av brandplatsen påbörjats och visar den gavel mot vilken branden stoppades åt Smålandsgatan.

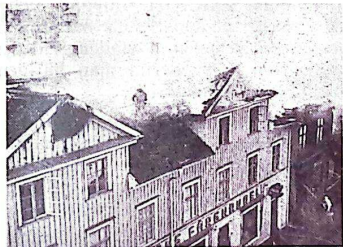

Bild 2. Branden bejdades i vindsvåningen av den fastighet utmed Barnarpsgatan där bl. a. en färghandel finnes inrymd.

över "vreten" och in i denna byggnad. Detta visade sig emellertid vara omöjligt, men slangledningen över stegen var ändå till god nytta, då elden med hjälp av denna och slangledningar jämväl trappvägen i ett senare skede stoppades. Så fort tiden tillät och mera personal och materiel anlände inringades eldhavet alltmer av strålar från alla håll. Hettan var i brandens häftigaste skede synnerligen intensiv. Sålunda sprängdes praktiskt taget samtliga fönster på fastigheterna runt omkring brandplatsen och vindspränder uppstodo i fastigheter belägna på motsatta sidan

av såväl Barnarpsgatan som Smålandsgatan. Detta trots att vattenstrålarna, som nu hade ökat till över 20 st. med 14—22 m. m. munstycken, hela tiden ömsom översköljde de intilliggande byggnaderna med vatten och dessemellan dämpade det stora bälet. En del brandmän utförde härunder verkliga prestationer när de ibland skötte sina strålar liggande på gatan med andra strålar riktade mot sig för avkylning. Nya slangledningar lades ut för invändig släckning av sekundärbränderna, och dessa lyckades man överallt släcka med förhållandevis små vattensador. Då elden rasade som våldsammast antändes även byggnadsställningar, fönsterbågar m. m.

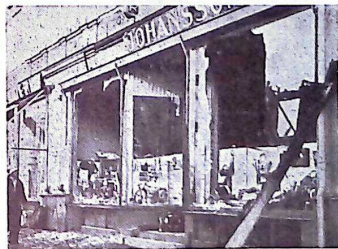

Bild 4. Bilden visar hur skyltfönstren sprängdes av värmen tvärs över Barnarpsgatan.

i ett stort nybygge beläget söder om Brunns-gatan. Även här lyckades man emellertid släcka och genom att en vattenkanon insattes mot södra delen av det brinnande kvarteret dämpades branden betydligt. Då fantastiska mängder flygbränder av imponerande storlek föll ned flera hundra meter från brandplatsen i vindriktningen, varvid antändning bl. a. skedde i taket till brandkårens reservgarage, begärdes kl. 3.55 förstärkning från Norrahammars brandkår samt militärhjälp från A 6. Från Norrahammar anlände 6 man, vilka fingo ligga som reserv på brandstationen, och från A 6 c:a 40 man, vilka dels höllos som reserv i närheten av brandplatsen och dels insattes i släcknings- och bevakningsarbetet. Även befolkningen inom riskzonen gjorde goda insatser för att skydda fastigheterna mot antändning av flygbränder. Omkring kl. 4.30 kunde — efter två timmars intensivt släckningsarbete — branden anses vara begränsad och eftersläcknings- och röjningsarbete vidtog. Kl. 5.15 återvände Huskvarna brandkår och kl. 6.00 Norrahammars brandkår.

En bidragande orsak till det lyckade släckningsresultatet var den goda vattentillgången. I den del av staden där branden ägde rum är vattenledningsnätet väl dimensionerat och det statiska trycket håller sig omkring 6 kg/cm². Tryckfallet är, även vid kraftig belastning, relativt liten. Allt vatten för släckningen uttogs genom 7 st. brandposter. Fyra st. motordrivna pumpar med en sammanlagd kapacitet av c:a 8.000 l/min. vid 9 kg/cm² tryck voro genom dubbla 3" tryckslangar anslutna till lika många brandposter. Från övriga 3 brandposter uttogs vatten genom direkta ledningar varvid förhållandevis gott släckningstryck erhöles. Sammanlagt insattes i brandområdet förutom vattenkanonen 31 strålar för dels direkt släckning och dels såsom skydd för omgivningen. Även smalslang kom till användning. Släckningens huvudsakliga organisation framgår av skissen (bild 1), där pilarna markerar angreppsriktningar men icke strålar.

Personaltillgång.

I släckningsarbetet deltog från Jönköpings brandkår förutom brandchefen, 6 yrkesbrandbefäl och 28 yrkesbrandmän, 16 bor-

garbrandmän och 6 civilvärnpliktiga, och från Huskvarna brandkår 1 befäl och 10 man. Under brandens senare skede insattes dessutom c:a 20 man av den tillkallade militära personalen.

Erfarenheterna

från branden kunna sammanfattas på följande sätt:

1. I samhällen med brandfarlig bebyggelse måste god beredskap hållas även under semestertiden.
2. Ändamålsenliga larmanordningar för snabbt inkallande av fridygsledig personal och för borgarbrandkårens alarmering måste finnas. (Samtidig personal tillhörande yrkes- och borgarbrandkårerna i Jönköping inkallas numera genom telefoner anslutna till signalfördelare, vilka utlösas från AC.)
3. Så långt möjligt bör adresser finnas tillgängliga i AC. på fridygs- och semestertiliggig personal som har sommarbostäder i närheten av staden. Vid denna brand kunde ett flertal man härigenom inkallas till tjänstgöring.
4. Vid en brand nattetid som från början har fått stor omfattning i träkvarter med bostadsbebyggelse är det till ovärderlig hjälp om polisen så snart sig göra låter på direktiv av släckningsledaren övertager ansvaret för väckning och bortforsling av människor från hotade byggnader.
5. Den vid branden insatta vattenkanonen visade sig hava mycket god släckningseffekt. Munstycksstorleken var 35 mm. Viss svårighet förelåg emellertid att få tillräckligt högt munstyckstryck trots att dubbla 63 mm. slangar av endast c:a 60 m. längd användes för matning från pumpen. Vår erfarenhet blev att även 25 och 30 mm. munstycken böra finnas tillgängliga på vattenkanonen.
6. Ur civilförsvarssynpunkt kan den slutsatsen dragas att begränsningslinjer ej kunna åstadkommas vid relativt smala gator eller präng. Mycket starka släckningskrafter måste stå till förfogande för att en brand skall kunna begränsas på det sätt som här har skett.

NYHETER från BRISSMANS

Slangutläggnings-Jeep mod. Brissman

Svenskt patent nr 153065

Jeepen har underst en utdragbar slanglåda med patenterad slangutläggare för snabbutläggning i upp till 50 km hastighet, lådan rymmer 6—700 meter

63 mm slang. Däröver ett fack 1850×1450×600 mm med fällbara sidoluckor för diverse

materiel, taket är utformat till lastflak med galvaniserat rörräck runt om, användes för hemtransport av begagnad slang m. m. Skåp och slanglåda huvudsakligen av lättmetall.

Jeepen bygges även med ett extra säte bakom hytten, men rymmer då mindre slang. Den kan även förses med frontpump. Lågt pris. Begär offert och närmare upplysningar. Kort leveranstid. Pris komplett, klar för inregistrering kronor 15.900:—.

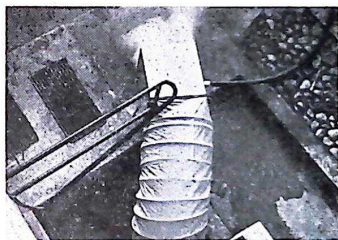

Jeepeen bygges även med ett extra säte bakom hytten, men rymmer då mindre slang. Den kan även förses med frontpump. Lågt pris. Begär offert och närmare upplysningar. Kort leveranstid. Pris komplett, klar för inregistrering kronor 15.900:—.

Rökutsugare mod. Brissman

Patentsökt.

Rökutsugare av ny typ, som drives med vatten från en smalslang. Vattenåtgång c:a 100 minl., stor kapacitet. Den insättes direkt i ett fönster och suger då rök och lågor åt sig, varigenom släckning från motsatta sidan underlättas. Själva ejektorn helt av metall. Pris med 5 meter sugslang kronor 425:—.

Nyhet. Enhetsstrålrör.

Strålrör med 7—10 och 14 mm munstycksöppning, (munstyckena är de, vilka föreslås som svensk standard). Hel stråle samt lång och kort spridd stråle erhålles genom en vridning på handtaget. Strålröret har ingen sil och inga småhål, som täppas igen av orent vatten och ingen kik, som går trögt, då avstängning och skiftning av strålarna sker av en gummikula, som påverkas av en hävarm. Trögheten i vridmomentet kan inställas efter önskan och påverkas ej av höga tryck. Pris kronor 98:—. Strålröret erhålles på öppet köp för provning.

All övrig brandmateriel till låga priser.

BRISSMANS BRANDREDSKAP

HALMSTAD

Telefon 133 33

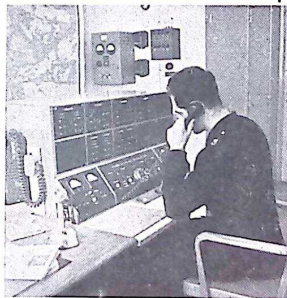
FRILI TELENET

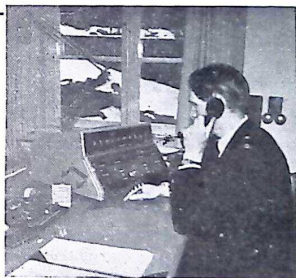
TELEFONSKÅP
för katastrof- och tjänsteanrop.

den moderna HJÄLPTELEFONEN

- Skilda signaler för katastrof- och tjänsteanrop.
- 10 skåp kunna kopplas på samma linje.
- Automatisk identifiering av anropande skåp.
- Samtalsförbindelse även vid ledningsfel.
- Separat indikering av linjefel, batterifel, strömavbrott etc.
- Samtal kan vidarekopplas till sekundärbord, lokallinjer eller permanenta nätet.
- Automatiska brandalarmanläggningar kunna anslutas.

MANÖVERBORD
med manöverorgan, provningsapparat
och centralutrustning.

SEKUNDÄRBORD
med manöverorgan och omkastare för
polisblink.

DESSUTOM LEVERERA VI:

Interna larmläggningar. Anläggningar för alarmering av borgarbrandkår.

Brandskåpsbelysningar, strålkastare, handlyktor och reservkraftaggregat.

AB FRILI

Stockholm 20

Frili Försäljnings AB
Vallingatan 11, Stockholm C
Tel. 21 66 60, 21 66 61

Brandmaterielproblem

Rationaliseringssträvanden.*)

Av brandchef Axel Bergdahl.

Frågan om materielsammansättningen samt utryckningsfordonens utformning vid en brandkår har under de senare åren upprepade gånger varit föremål för diskussioner vid såväl länsbrandinspektörs- som konsulentmöten. Vid dessa diskussioner har avgivits snart sagt lika många förslag till lösning av problemet som antalet mötesdeltagare. Frågan har alltså på det hela taget blivit med "jaså" besvarad, och nya brandbilar med varierande egenskaper och utrustning se alltjämt dagens ljus.

Vid det nyligen avhållna konsulentmötet i Jönköping konstaterades av en deltagare, att "vårt land är avlångt på fel håll", och häri ligger mycken sanning just med hänsyn till ifrågakarande spörsmål. Men trots detta synes förhållandena vara så likartade inom mycket stora delar av landet, att en viss likformighet är genomförbar och lämplig, i all synnerhet med tanke på önskemålet att till lägsta kostnad erhålla bästa resultat.

A. Dagsläget.

Om man bortser från vissa specialfordon i de större tätorterna, förfogar övervägande antalet brandkårer över en utryckningsenhet bestående av en bil (eller snarare buss) vars vikt med utrustning uppgår till och ibland överskrider 8 ton, utrustad med fast pump, omkring 900 lit. vatten, plats för 11 man, 1.000 m 63 mm slang, bogserbar motorspruta, ofta med 7 à 800 kg vikt, jämte annan materiel, som ökar år från år. En nyanskaffningskostnad på 40.000 kronor för detta enda fordon hör icke till sällsyntheterna.

Det kan icke bortresoneras, att vissa allvarliga nackdelar vidlåda detta en-fordonssystem.

1. Vid larm blir anspänningstiden onödigt lång, enär utryckning ej kan ske, förrän erforderlig personal samlats för materielens betjäning.
2. Under framkörningen måste på mindre vägar medelhastigheten bliva låg, och fram-

komligheten i skog och terräng är praktiskt taget obefintlig. Haverier av olika slag innebära alltid förseningar, men i detta fall med endast ett fordon resulterar lätt haveriet i att styrkan helt uteblir på brandplatsen.

3. Vid framkomsten befinner branden måhända vara av så ringa omfattning, att den "fimpas" med användande av de medförda släckningsmedlen, och då uppstå givetvis inga taktiska problem av betydelse.

Vid släckning, som kräver mera än första-handsmateriel och -medel, är det i regel taktiskt olämpligt med den samlade styrkan och materielen framförd till brandplatsen. Släpsprutan skall flyttas till större vattentäkt och utläggning av transportslang skall företagas, samtidigt med att skydd skall lämnas för omgivningen. Detta innebär stor personalåtgång trots vilken avsevärd tidsfördröjning uppstår innan släckningsangrepp med större vattentäkt kommer igång.

B. Önskemål.

När önskemålen nu framföras måste ihågkommas, att det ojämförligt största antalet kommunala kårer utgöres av borgarbrandkårer, där personalen vid larm "droppar in" efter hand.

1. Vid larm — kort anspänningstid för en första-handsstyrka om 3 à 5 man + fordon med fast pump, vatten, manöverslang, steg- och rökskyddsmateriel, handeldsläckare och småmateriel.
Härav följer att längre anspänningstid måste beräknas för en andra-handsstyrka med övrig personal + fordon med släpspruta, huvudsakligen transportslang samt röjnings- och ev. ytterligare stegmateriel.
2. För framkörningen kräves fordon med garanti i konstruktionshänseende för framkomst till brandplatsen samt om möjligt med hastighet och framkomlighet motsvarande personbil.

*) Inledningsanförande vid länsbrandinspektörs-mötet den 19 april 1955.

För erhållande av garanti, att alltid *nägon* släckningsstyrka kommer fram, synes enda lösningen vara *flerfordonssystem*.

3. *Vid framkomsten "fimpas" den mindre branden av förstahandsstyrkan, och det blir aldrig tal om insättande av överdimensionerade krafter.*

Vid släckning eller skydd, som kräver mera än förstahandsmaterielen, kan förstahandsstyrkan arbeta ostörd med skyddsarbetet — visserligen momentant —, medan andrahandsstyrkan ordnar vattentförsörjningen.

Som *slutsats* av det förda resonemanget framstår tydligt behovet av att alltid minst två fordon dirigeras till varje brandplats.

Med hänsyn givetvis tagen till rent lokala förhållanden böra dessa fordon representera: *Fordon I — snabbheten, Fordon II — slagkraften.* *Fordon I* utrustas med radio, fast pump samt vattentank av sådan rymd, att på de mest avlägsna platserna inom släckningsområdet vattengivningen säkerställes intill dess den tyngre materielen hunnit insättas. Önskemålet är givetvis, att vattentanken rymmer obegränsad kvantitet. Detta är orimligt. Erfarenheterna tala för att inomet 1000 liter är det mesta möjliga för att fordonet skall motsvara de önskemål, som här skisserats beträffande framkomlighet m. m.

Den fasta pumpen måste givas sådan storlek, att den jämväl kan utnyttjas vid större vattentäkt eller för seriekörning. Alltså minst — den av standardiseringskommittén föreslagna sprutan klass 2 om 600 l/min vid 12 kg/cm².

Övrig materiel	Vikt
Smal manöverslang, c:a 200 m (= 1½" belagd)	70 kg
Armatyr till d:o enl. standard, 4 strålrör, 2 grenrör, 2 övergångsopplingar	10 "
Grov manöverslang, c:a 400 m (63 mm linne)	208 "
Armatyr till d:o enl. standard, 4 strålrör, 2 grenrör	32 "
Rökskydd utgöres av helskydd för 2 man, minst trycklufttyg	20 "
Steg- och livräddningsmateriel, bestående av minst utskjutsstege	75 "
helst dessutom 4 längder skarvstege, vartill komma	75 "
3 à 4 manskapsliror	4 "
Belysningsmateriel, dels för rekognoscering i form av 3 à 4 el. handlampor (utan dödmansgrepp), dels för större arbetsplats i form av togenstrålkastare (el-strålkastare m. batteridrift lämna sig icke för mindre kär)	20 "

Handeldsläckare, typ kolsyresnö eller likvärdig	30 kg
Inträngningsverktyg, lämpligt bräckjärn, större pikya m. m.	25 "
Slangbinda, -hållare, -klämma, -brygga, förbandslåda m. m.	15 "
Hoteldsmateriel (kätting, kula, handskar, huva)	25 "

Summa: 536 à 611 kg

Skumvätska torde icke normalt böra medföras å detta fordon.

För handhavandet av medförd materiel kräves minst 3 man. Med 2-dörrars hytt kan emellertid som regel plats beredas för 5 man, om de två främre platserna utföras såsom stolar.

Lastens vikt kommer att uppgå till:

Vatten + tank	1.000 kg
Materiel	550 à 625 "
Personal	240 à 400 "
Pump	300 "

Maximilast 2.090 à 2.325 kg

Chassi + kaross Tjänstevikt
1.600 + 700 = 2.300 "

Totalvikten kommer att ligga mellan 4.390 à 4.625 kg.

Axelavståndet bör hållas omkring 3,5 m.

Motorstyrkan omkring 150 hkr.

4-hjulsdrift. Rörliga strålkastare fram och bak.

Kostnaderna för detta fordon torde emellertid bli för höga, varför en nedprutning av kraven måste ske. Med motorstyrka c:a 100 hkr och med 2-hjulsdrift, d. v. s. en standardbil, torde kostnaderna kunna hållas vid omkring 24.000: — kronor.

Fordon II utgöres av en radioutrustad slangutläggningsjeep, om möjligt av konventionell typ, efter vilken kopplas släpspruta av standardutförande, i regel 2. klassen ev. försedd med extra grenrör, därest sprutan givits för få uttag.

Slangen utgöres av 5 à 600 m utkörbar 3" slang	300 kg
minst 200 m bärbar sådan	100 "
c:a 100 m belagd 1½" slang	35 "
Armatyr, 2 större och 2 mindre strålrör, 1 st. 63 mm grenrör m. m.	20 "
Rökskydd = fordon I	20 "
Steg- och livräddningsmateriel, 4 del skarvstege, 3 à 4 linor	80 "
Belysningsmateriel = fordon I	22 "
Handeldsläckare = fordon I	30 "
Inträngningsverktyg = fordon I + röjningsredskap	40 "
Förbandslåda m. m.	15 "

Summa 662 kg

Önskvärt är att på fordon II kan beredas plats för 5 man, men ihågkommas måste, att jeep i konventionellt utförande endast har förarsäte med plats för 2—3 man. I de flesta fall vågar man emellertid räkna med att brandkårspersonalen i stor utsträckning förfogar över egna motorfordon, som kunna disponeras för persontransport.

Anskaffningskostnaderna för fordon II torde hålla sig omkring 16.000: — kronor.

C. För mera kvalificerade orter

tillkomma ev. specialfordon, exempelvis stegbilar, skumvagnar, kolsyre- och rökskyddsaggregat och sist, men icke minst större vatten-transportvagnar.

Otänkbart är icke, att ett flertal mindre kårer gemensamt anskaffa och underhålla centralt uppställda och av kårer med hög beredskap betjänade sådana specialfordon, vilka utrycka med 1 à 2 mans besättning inom större områden, gärna sammanfallande med de allt vanligare förekommande stora alarmeringsområdena.

D. Materielvården

hänger intimt samman med materielanskaffningen och rationalisering.

Sålunda måste en centralisering av slangvården i hög grad befrämja såväl slangmaterielens livslängd som beredskapens höjande.

Dispositionsrätten över civilförsvarets motorsprutmateriel såsom utlåningsreserv i samband med långvarigt översyns- och reparationsarbete å fredsbrandförsvarets motorsprutpark synes böra vara ett självklart bemyndigande, som bör

meddelas brandcheferna på de orter, vilka tilldelats sådan sprutmateriel. Givetvis får sådan utlåning ske endast mot betryggande ansvarsförbindelse från "låntagarens" sida.

E. Utbildningen.

Ett villkor för att en brandkår och särskilt en "icke yrkeskår" på tillfredsställande sätt skall handhava sin materiel och fordonspark enligt nu skisserat mönster, är emellertid att kårens standard avsevärt höjes över nuvarande genomsnittet. Det är ej alls alltid fallet, att brandchefen eller hans ställföreträdare är bland de första, som vid larm inträffa på brandstationen och kan medfölja fordon I. Praktiskt taget varje man måste upp i nuvarande befälsklass, helst högre.

Dessa sistnämnda synpunkter få icke förbises, när nu diskussionen släppes lös över ämnet "Brandmaterielproblem — rationaliseringssträvanden".

F. Personlig utrustning.

Även här dela sig uppfattningarna, och återigen besannas att "det, som är sanning i Jena, anses som ett dåligt skämt i Heidelberg".

Förlagsvis utrustas varje man med

Blåbyxor.

Livplagg av kommisstyg, impregnerat mot väta.

Stövlar av typen litermått, halkfria.

Sockor.

Hjälmskydd.

Arbetshandskar.

Hjälm av betryggande kvalitet.

Bälte med hake av erforderliga dimensioner (el. motsvarande).

Bröstlampa.

Ansiktsskydd med filter.

MOWE Pytssprutor

Rymd 20 och 12 liter

Helt av mässing

MOWE 20 för Industrier och Fastigheter

MOWE 12 „ Brandkårer, Sjukhus m. fl.

Aktiebolaget

MOLIN & WESTBERG

Mäster Johansgatan 5

MALMÖ

Tel. 388 40, 97 59 12

Specialfirma i brandredskap

Svetsningstillstånd inom oljeupplag och lokaler för tillverkning och bearbetning av oljor

Av sprängämnesinspektör A. Billberg.

Enligt förordningen om eldfarliga oljor är det som bekant förbudet att använda eld inom upplag och fabrikslokaler där eldfarliga oljor förekomma. Emellertid uppkommer behov av att använda eld i samband med svetsningsarbete och liknande vid reparationer och nybyggnader och det har därför varit nödvändigt att skapa en laglig form för sådana undantag från det generellt gällande förbudet att använda eld.

Ursprungligen fordrade detta hänvändelse till Kungl. Maj:t eftersom det gällde dispens från bestämmelserna i en kunglig förordning. En sådan ordning visade sig emellertid alltför opraktisk, varför det i Svensk Författningssamling nr 728/1942 överläts åt Sprängämnesinspektionen att giva tillstånd till användning av eld för reparationsändamål såsom närmare framgår av nedanstående utdrag:

"Kungl. Maj:t har funnit gott förordna, att 14 § 1 mom. och 31 § förordningen den 7 oktober 1921 angående eldfarliga oljor skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

14 §.

Inom tillverknings- — — — hålles öppen.
För utförande av nödvändiga reparations- eller ändringsarbeten inom fabriksområde må sprängämnesinspektionen giva tillstånd till användning av eld, och skall inspektionen därvid meddela de säkerhetsföreskrifter, som må finnas erforderliga.

Efter hörande — — — stycke avses.

I eller — — — ständigt finnas.

31 §.

Inom upplagsområde — — — till upplagsområdet.
Vad sålunda — — — första stycket. Stadgeändringen i 14 § 1 mom. tredje stycket skall för sådant fall äga motsvarande tillämpning.

För utförande av nödvändiga reparations- eller ändringsarbeten inom upplagsområde må sprängämnesinspektionen giva tillstånd till användning av eld, och skall inspektionen därvid meddela de säkerhetsföreskrifter, som må finnas erforderliga.

I omedelbar — — — ständigt finnas."

I enlighet med ovanstående har svetsningsmedgivande lämnats och lämnas alltjämt i ett betydande antal fall, där reparations- och nybyggnadsarbeten nödvändiggör att öppen eld måste få föras, huvudsakligen i form av svetsning och skärning. Emellertid finns det ju ett mycket stort antal fabriker och även oljeupplag, där sådana arbeten måste bedrivas mycket ofta, kanske t. o. m. dagligen och det har

då icke varit varken praktiskt eller möjligt för Sprängämnesinspektionen att i varje sådant fall själv direkt utfärda sådana svetsningsmedgivanden och lämna erforderliga direktiv ur säkerhetssynpunkt, utan inspektionen har funnit det lämpligt att i sin tur delegera rätten att medgiva förande av eld för dylika ändamål dels till olika branchefier inom vilkas verksamhetsområde sådana arbeten äro särskilt aktuella, dels till vissa personer inom ifrågakommande företag. Den sista typen av tillståndsgivning har tillkommit på grund av att det finns en del fabriker och upplag, där som tidigare nämnts svetsningsarbeten och dylikt nästan dagligen förekommer, så att en viss rutin kan utbildas, och det har då varken ansetts nödvändigt eller möjligt att ålägga branchefien att vid varje arbetstillfälle och för varje speciell arbetsplats utfärda det erforderliga svetsningstillståndet. Vid mera betydande eller särskilt riskfyllda arbeten, som icke faller inom den vanliga rutinen, skall dock samråd ske med branchefien på platsen.

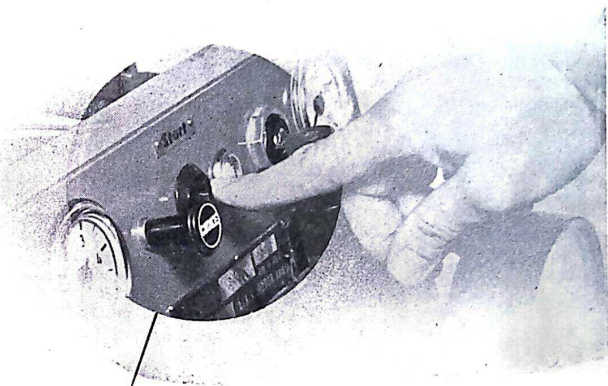
Sprängämnesinspektionen har utarbetat nedanstående formulär för att underlätta den administrativa ordningen.

Då Sprängämnesinspektionen delegerat sin rätt att medgiva användning av eld har det i regel endast stått att samråd bör ske med branchefien, men då det i ett par viktiga fall visat sig att vederbörande visat mindre gott omdöme och därvid underlåtit att söka kontakt med branchefien eller rätta sig efter hans direktiv, så kommer inspektionen i fortsättningen att utbyta ordet "bör" i detta sammanhang mot ordet "skall". Meningen är alltså att vederbörande branchefier och den eller de personer inom anläggningen ifråga, som äger medgiva svetsningsarbete, skola överenskomma om vad som i princip skall betraktas som rutinarbete och sålunda gå på tjänstemannens ansvar och vad som skall hänskjutas till branchefiens avgörande.

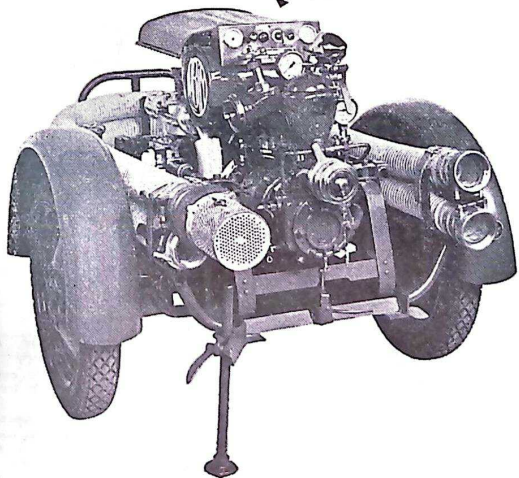
Nu kan det givetvis tänkas att vederbörande tjänsteman och branchefien har mer eller mindre olika åsikter om riskerna och vilka säkerhetsåtgärder som böra vidtagas. Både riskbedömningen och frågan om säkerhetsåtgärder kunna i många fall vara ganska svårbedöm-

Tryck på knappen...

**= ögonblicklig
start**

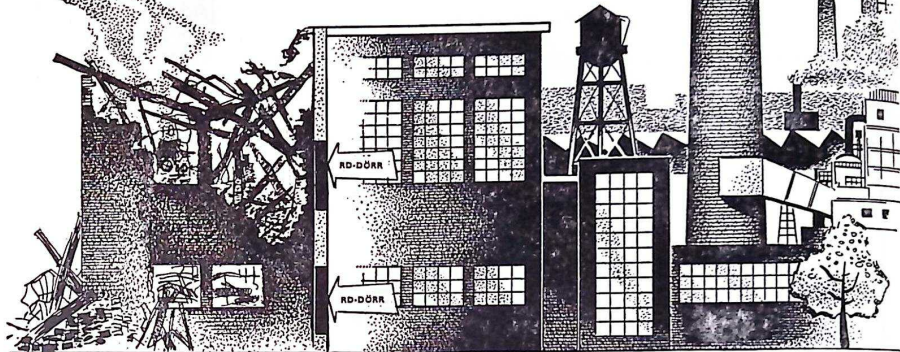
Elektrisk utrustning i kombination med den moderna köldstartförgasaren ger alltid snabb och säker start — oberoende av väderleksförhållandena.

ALBIN MOTOR

KRISTINEHAMN TEL 150 00 VÄXEL

Det lönar sig
att räkna med
ROSENGRENS
vid värden
av värden

Det brinner
för ca 100 miljoner kronor
årligen enbart i Sverige

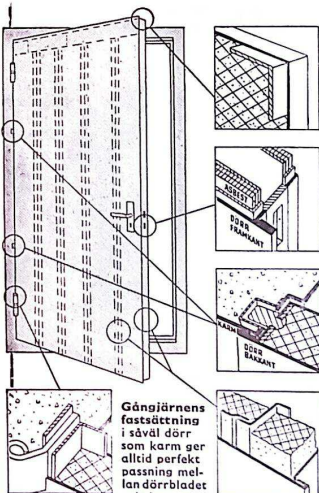
Det lönar sig att räkna med **ROSENGRENS** vid värden av värden

Hit, men inte längre...

Storbranderna ökar oroväckande. Enbart i Sverige uppgår de materiella skadorna till mer än 1/4 miljon kronor per dygn — ekonomiska förluster genom driftsavbrott o.dyl. ej medräknade.

Stora värden står alltså på spel. Det är därför nödvändigt att bygga ett säkert brandskydd — ett brandskydd som man kan lita på. Till ett säkert brandskydd hör en motståndskraftig branddörr. Ofta markerar branddörren gränsen mellan partiell skada och total fördöelse.

Rosengrens branddörr typ RD isoleras med fast gjuten massa s.k. "kassaskåpsisolering". Detta gjutförfarande garanterar isoleringsjämnhet över hela dörren. Massans styvhet och höga isoleringseffekt bidrar dessutom till att RD-dörren kan göras tunnare och smidigare än andra branddörrar. RD-dörren ger också säkrare brandskydd, billigare installation, lägre underhållskostnad och längre livslängd.

Hörnförstärkning
i alla fyra hörnen ger extra stöd och täthet åt dörren.

Låslådan
— som ligger helt inbäddad i asbest — är tät och passar till alla standardlåds.

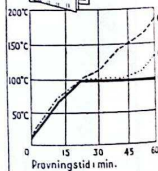
Fasta bakreglar
säkrar dörren i karmen även om gångjärnen deformationeras vid brand eller inbrottsförsök.

Fast gjuten massa
s.k. "kassaskåpsisolering" ger isoleringsjämnhet och extra styvhet åt dörrbladet.

Före hopsättningen grundmålas varje detalj ut- och invändigt för att skyddas mot rostbildning.

Vill Ni veta mer om RD-dörren, ring eller skriv efter utförligare upplysning.

Provningsdiagram
för
brand-
dörr
typ RD

1. Vid låslådan, som utgör ca 2 % av den totala dörrytan.
2. Vid en av stagprofilerna.
3. På en punkt mellan stagprofilerna, där utrymmet mellan dörrplåtarna enbart utgöres av isoleringsmassa.

BRANDHÄRDBILAS B1
ENLIGT SVE 100:10
ENLIGT SVE 100:10
ENLIGT SVE 100:10
ENLIGT SVE 100:10
ENLIGT SVE 100:10
ENLIGT SVE 100:10
ENLIGT SVE 100:10

ROSENGRENS ger mervärden för värden av värden

E A ROSENGRENS AKTIEBOLAG

GÖTEBORG · STOCKHOLM · MALMÖ · NORRKÖPING

bara och de tekniska förhållandena kunna vara mer eller mindre invecklade. I sådana fall är det nog i regel lämpligt att hänvändelse göres till Sprängämnesinspektionen, som ju i sista hand har ansvaret för meddelandet av svetsningsstillstånden.

I en kommande artikel skall jag emellertid försöka framlägga några allmänna principer såväl för riskbedömningen vid dylika arbeten som rörande de säkerhetsåtgärder, som vanligen bliva aktuella.

Sprängämnesinspektionens anvisningar nr 35: 2/1951 angående rätt att använda eld inom område för fabrik eller upplag för eldfarlig olja.

Enligt Kungl. förordningen angående eldfarliga oljor den 7 oktober 1921 stadgas

i 14 § förbud mot användande av eld i tillverkning- eller förvaringslokaler, så ock inom fabriksområde,

i 31 § motsvarande förbud beträffande område för upplag av eldfarliga oljor.

Genom förordning den 6 augusti 1942 nr 728 lämnas befogenhet för Sprängämnesinspektionen att för utförande av nödiga reparations- eller ändringsarbeten inom område för fabrik och upplag för eldfarliga oljor medgiva användande av eld, varvid inspektionen skall meddela de säkerhetsföreskrifter, som må finnas erforderliga.

Genom anförda författningsrum avses att säkerställa att användande av eld på ovan avsedda platser sker under vederbörlig kontroll till undvikande av olyckshändelse.

De för användande av eld för varje särskilt fall erforderliga säkerhetsföreskrifterna bliva i de flesta fall i hög grad beroende av driftförhållandena, vilka kunna ändra sig från dag till dag. De torde därför bäst bedömas av den ansvariga driftsledningen på platsen.

Sprängämnesinspektionen kommer därför att på ansökan av vederbörande företagsledning lämna bemyndigande för viss person eller vissa personer i ansvarig ställning att meddela tillstånd att inom visst område av här nämnda platser använda eld för nödiga reparationsarbeten.

Förutsättningen är att dessa tillstånd för varje särskilt fall lämnas skriftligen, varvid å tillståndsbeviset skall bl. a. noga angivas

den eller de personer, för vilka tillståndet gäller, vem som är ansvarig för anbefallda säkerhetsåtgärders vidtagande,

platsen, som tillståndet avser, den tidrymd, som tillståndet avser, de säkerhetsföreskrifter och de säkerhetsåtgärder, som skola utgöra villkor för tillståndet och vilka utfärdas i samråd med ortens brandchef.

Kopior av sålunda givna tillstånd skola samlas och förvaras hos företaget och på begäran uppvisas för Sprängämnesinspektionen, Yrkesinspektionen eller brandmyndighet.

Stockholm den 17 januari 1951.

A. Billberg.

Formulär för

(Utskrives i 2 exemplar)

T I L L S T A N D

att för visst arbete föra eld inom område för eldfarlig olja, där eld ej får införas.

Med stöd av Sprängämnesinspektionens anvisningar nr 35: 2/1951 angående rätt att använda eld inom område för fabrik eller upplag för eldfarlig olja, meddelas härmed tillstånd för

(Firma) .....

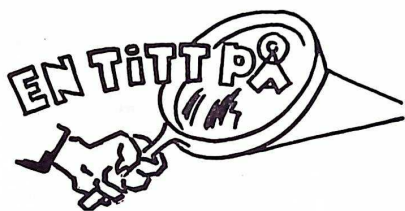
(Namn) .....

att föra eld vid gas- eller elsvetsning, ässa (det ej tillämpliga överstrykes) på nedanstående arbetsplats och för nedanstående ändamål .....

Härvid skola följande villkor och säkerhetsföreskrifter ovillkorligen gälla:

1. Arbetet ledes av som ansvarshavande ..
Arbetet utföres av ..
2. Allt obehörigt brännbart material inom 3 m. från arbetsplatsen skall avlägsnas innan arbetet påbörjas.
3. Följande eldsläckningsmateriel skall i funktionsdugligt skick finnas i närheten av arbetsplatsen ..
4. Innan arbetet påbörjas skall ovanstående arbetsledare begära och erhålla skriftligt meddelande att arbetsplatsen (cistern e. dyl.) är fri från explosionsfarliga ångor eller gaser och att i övrigt inga omständigheter föreligger (läckage e. dyl.), som innebära explosionsrisk.
5. För att avgränsa arbetsplatsen och hindra gnistor att blåsa omkring uppsättes presenningar enligt nedanstående ..
(tillämpas, då så anses erforderligt).
6. Ytterligare säkerhetsföreskrifter ..
7. Detta tillstånd gäller för ovanstående arbete och arbetsplats under tiden ..
Ovanstående säkerhetsföreskrifter kontrolleras av ..
enligt bemyndigande av Sprängämnesinspektionen. .... den ..

(av Sprängämnesinspektionen bemyndigad tillståndsgivare)

Trästegar

Brandkärernas behov av stegar är omfattande och skiftande. Det finns därför olika typer av stegar och olika utförande av de skilda typerna. Allt efter bebyggelsen skiftar och utvecklas mot större och högre hus måste brandkären komplettera sin utrustning för att kunna fullgöra sina åligganden. Stegmaterielen är ett av de brandredskap som tarvar många armar för att betjäna. Redan till den enkla skarvstegssatsen åtgår 3—4 man, och de avbröstbara mekaniska stegarna är mycket arbetskrävande.

Med få undantag inköpes stegmaterielen från redskapsfabrikanter vilka alltså garanterar att virket i stegarna är förstklassigt. Stegarna kan dock under transporten till leveransorten utsättas för skador genom olämplig lastning eller vårdslös behandling varför en leveransinspektion alltid är nödvändig. Omfattningen av en sådan sammanfaller till arten med de kontroller, som bör förekomma efter att en stege insatts i en krävande uppgift, och den som skall äga rum minst en gång årligen.

Stegar kommer ofta till användning för andra uppgifter än den egentliga. Vid efter-släckningsarbete användes t. ex. ofta en stege för att göra det möjligt att passera ett genom branden försvagat golvbjälklag, eller som bro mellan olika byggnader, eller att ersätta nedbrunna trappor. En stegdel kan få tjänstgöra som bår när sådan saknas eller användes som pall när något skall hivas eller firas. Som stativ till vattenkanon användes ofta en stege. Vid nedstigning i källare eller fartyg kan man vara tvungen att fästa stegens topp och belastningen kommer alltså att ske helt omvänt mot när stegens rot vilar mot marken. Stegarnas betydande användningsområde, deras påfallande roll vid livräddningsaktioner o. s. v. gör det nödvändigt dels att

man har klart för sig möjligheterna att utnyttja en stege och dels att man är övertygad om att stegen tillåter påfrestningen, den utsättes för.

Träet i stegsidorna är i allmänhet av furu och det skall vara tätfibrigt och fibrerna långsgående. Stegsidorna skall vara raka och fria från kvistar. Pinnarna i stegen är oftast av lövträ för att bättre stå emot den mekaniska nötingen när man äntrar stegen med grusiga skor.

Genom oförsiktig behandling — en stege kan falla i marken — slitage, ålder och genom inverkan av väder och vind bli stegarna glappa och ytbehandlingen skadad. Det är icke säkert att stegarna därför behöva kasseras eller nedklassas. En genomgång av stegmaterielen i form av en kontroll och en därav följande justering kan återställa den i fullgott skick. Man måste absolut iakttaga att en stege för övningsbruk skall ha lika god kondition som den, som är placerad på utryckningsfordonet. Åtskilligt av justeringsarbetet kan utföras hemma, medan mer omfattande arbeten — såsom utbyten av stegsidor eller isättning av stegpinnar — helst bör göras på leverantörens verkstad, såvida man icke förfogar över en sällsynt duglig snickare.

Skarvstegssatsen ger möjlighet att förena stegdelarna till en stege av önskad längd eller att använda varje del för sig. Bottenstegens rotända är försedd med skarvbeslag. I samtliga stegdelar kunna finnas förstärkningar av rundjärn för att sammanhålla sidorna. De äro oftast placerade ett vid näst översta och ett vid näst nedersta pinnen. Rundjärnet kan vara gängat och då sker sammandragningen av sidträna med en mutter eller med nitning över en bricka. I förstnämnda fallet finnes möjlighet att dra' efter om stegen skulle bli glappa. I någon mån kan

en steges skevhet påverkas av spänningen i dessa förstärkningar. En skev stege ställer lätt till med obehagliga överraskningar genom att vilja stjäpa eller vicka. Skevheten kan borttagas om stegen får ligga belastad på plant underlag, men kommer småningom tillbaka.

Vid kontrollen skall sidträna och pinnarna nagelfaras efter sprickor och brottanvisningar. Upptäckes brottanvisningar skall, om stegen i övrigt är i god kondition, det skadade partiet av stegen bytas ut. Sprickor i träet kunna vara olika djupa och det är icke säkert att en obetydlig ytspricka märkbart nedsätter hållfastheten hos ett sidträ. Ett belastningsprov under det svagheten iakttagas kan ge besked. Skadade pinnar måste ersättas med nya hur obetydlig en spricka än är. Jämför stegsidans dimensionering med pinnens.

Även pinnarnas infästning i stegsidorna måste granskas. Hela stegens stabilitet blir nedsatt om det föreligger glapp. När stegen reses på icke horisontal mark utsättes infästningarna för deformeringer krafter. Större stegar är därför försedda med en terrängregleringsanordning.

Vidare skall beslag och förstärkningar mönstras; de skola vara hela och sitta väl fast i stegträet. Skruvarna kunna dras efter, eventuellt kan de ersättas med något längre skruvar. Observera att träet måste vara friskt under beslagen. Att sätta på ytterligare förstärkningar, som gå genom träet, är icke tillrädligt, ty ett borrhål genom t. ex. en stegsida försvagar.

Stegarnas ytbehandling utsättes för svåra påfrestningar. Grus och andra partiklar slipa snart bort fernissan från stegpinnarna. Det vanligaste sättet att förvara stegarna liggande parvis på utryckningsfordonets tak gör att stegarna dels utsättes för väder och vind och dels att de skava mot varandra och mot fästeanordningarna.

Träet i stegarna är vanligtvis först impregnerat oftast med linolja och sedan är stegen fernissad. Fernissan hindrar att träet genom variationer i luftfuktigheten krymper eller sväller och att träet rötas. Det är därför nödvändigt att fernissan är oskadad. Det skadade stället bör först skrapas och slipas med sandpapper innan träet ånyo fernissas.

En förnyad linoljeimpregnering innan man fernissar är naturligtvis aldrig bortkastad.

Utskjutsstegarna äro kraftiga och försedda med hivanordning, vilket gör underhålls- och inspektionsarbetet mer omfattande. För att kunna syna samtliga stegdelars träytor så omsorgsfullt som är nödvändigt måste stegen tagas isär. Det är då nödvändigt att taga bort hivanordningens linskviv och deras fästen och wiren eller linan. Vissa utskjutsstegar äro försedda med en låsanordning, som spärrar den i det hivade läget. Den och stoppbeslagen måste borttagas. Stegen upplägges lämpligast inomhus på ett par bockar för att arbetet skall gå så smärtfritt som möjligt.

De löstagna linskvivorna skall noga synas efter brottanvisningar och skivans axel och axelfäste kontrolleras. Eventuella felaktigheter repareras eller — om det icke låter sig göras — ersättas med reservdelar. Lås- och spärranordningar skola rengöras och kontrolleras, i förekommande fall repareras och i mån av behov smörjas.

Den frigjorda wiren eller linan skall undersökas så att den icke är behäftad med felaktigheter. (Jfr. räddningslinor.) En wire får icke ha kinkar, den kan då lätt brista. Den bör sträckas i hela sin längd, rengöras och smörjas. Knopar och splitsningar skola efterses och förnyas om det behövs. Wire- och linlås bör också ses över.

Utskjutsstegen är även försedd med terrängregleringsanordning på rotstegen. Det är vanligtvis ett rundjärn försett med en liten markplatta. Den glider genom en eller flera hylsor och kan låsas med en stoppskruv. Genom deformering hindras ofta regleringsanordningen att enkelt och utan handgrip-ligheter fungera och ofta är stoppskruvsnas trasig eller gängorna undermåliga. Sådana felaktigheter skall avhjälpas, så att anordningen kan fylla sin uppgift.

Hakstegar förekommer numera sällan annat än som övnings- och gymnastiksredskap. Icke minst därför tarvar dessa betydligt tätare inspektioner. Hakstegen är gjord av klenare virke och utsättes för stora påfrestningar. Ofta är stegsidorna förstärkta med infällda wires. Den i toppen fästade haken är i allmänhet av smitt järn. Den bör hållas väl polerad för att deformeringar och brottanvisningar lätt skall upptäckas. Det är lämp-

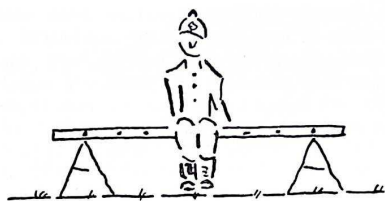

Fig. 1.

ligt att någon gång emellanåt låta röntga haken. Närmaste materielundersökningsinstitution sköter om den saken.

En översyn av de stora fasta eller avbröstbara mekaniska stegarna av trä blir nästan väl arbetskrävande för icke yrkeskårer, varför detta nog bör överlåtas till tillverkaren.

Belastningsprov.

Det finns icke någon utbildad praxis när det gäller prov av stegar. Brandkårerna prova sin stegmateriel olika alltefter erikthet. Trästegarnas dimensionering är såd.n, att tillräckligt stor säkerhetsmarginal finnes — åtminstone när stegarna äro nya. Här skall beskrivas ett provningsförfarande, som kan tillämpas. Det bör observeras att, när belast-

Fig. 2.

ningen göres med personal, proven utföras på ett sådant sätt att provpersonalen icke utsätts för olycksfallsrisk. Proven kan icke tillämpas på hakstegar utan är avsedda för var stegdel av övriga typer.

Stegdelen upplägges horisontellt på två bockar placerade mitt under topp- resp. rot-pinnarna. Stegen belastas med en mans vikt placerad på mitten av stegen. Deformationer som uppstår skall återgå vid avlastningen. Under belastningen är det lämpligt att sid-träna granskas efter brottanvisningar. Stegens båda sidor skola belastas.

Stegpinnarna och deras infästningar provas på så sätt att stegen reses något brantare är vanligt på horisontal mark. En man antrar stegen och ställer sig på mittpinnen. Med fötterna väl isär och med böjda knän skall han med en mjuk knyck belasta stegpinnen. Så förfäres med samtliga pinnar mot roten varefter stegen ändvändes och förfaringssättet upprepades. Givetvis skall den som utför provet ha ett korrekt och fullt grepp med båda händerna om en stegpinne.

— o —

Inledningsvis nämndes att det existerar ett stort antal olika utföranden av de gängse stegtyperna. Det har därför icke varit möjligt att i detalj erinra om allt som kan göras, utan endast riktlinjerna har antytts. Hur översynen i detalj skall ske överlåtes till den ansvarsmedvetne och omsorgsfulle materielvårdarens omdöme.

Rq.

Till salu.

Motorspruta, märke ALBIN 35, med bristfälligheter i vevaxeln samt i växellådan mellan motorn och pumpen; eljest felfria delar, med belysning och start samt 2 st. nya sugslangar med kopplingar. Passande för ev. behov av reservdelar till samma märke.

Närmare upplysningar av Brandchefen i Degerfors kommun William Skytt, Vindeln.

Vid släckning av inomhusbränder är ofta risken för vattenskador stor. Odenius nya dimmunstycke "Fog-Jet" sprider strålen i en vattendimma som förångas hastigt — i motsats till den slutna strålen — och därigenom binder värmen och kväver lågorna. Odenius "Fog-Jet" har snabbare släckningseffekt och minskar risken för vattenskador.

RIKTAD vattendimma med
det nya munstycket

FOG-JET

"Riktad vattendimma"

Dimmunstycket "Fog-Jet" regleras genom vridning av munstyckshuset från HEL AVSTÄNGNING till antingen SAMLAD eller RIKTAD, FINSPRIDD STRÅLE (dimma) med inställbar DROPPSTORLEK, KONVINKEL och RÄCKVIDD.

Begär offert!

ODENIUS

AKTIEBOLAG
Östra Hamngatan 16

GÖTEBORG
Tel. växel 17 31 20

LINNEBRANDSLANG

KVALITET "SUPER"

— att slita på — att lita på
när det verkligen gäller

STYRKA • TÄTHET • SMIDIGHET

— det är de tre viktigaste egenskaperna hos en perfekt brandslang. Kull & Hallbergs KH "Super" brandslangar har provats inom svenskt brandväsende och befunnits fullgoda i alla avseenden. — Tillverkas av förstklassiga råvaror. Vävningen sker i rundvävstolar av modernaste typ.

Slangarna äro rötbehandlade, mjukbehandlade, krympta och provtryckta.

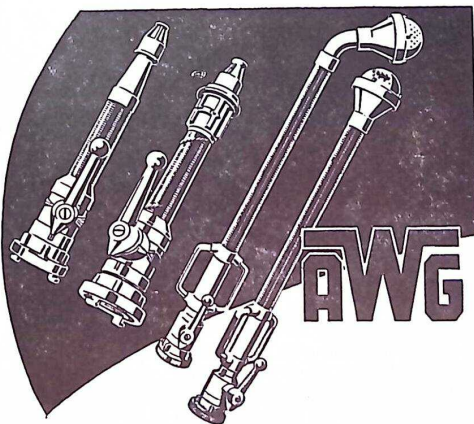
Tillverkare: A/S ROULUNDS FABRIKER, Odense

KULL & HALLBERGS HANDELS A.B.

Huvudkontor i Halmstad, Tel. 186 00

Avdelningskont. i Stockholm, Karlbergsvägen 20, Tel. 30 73 07 • Avdelningskont. i Malmö, Frihamnsallén, Tel. 205 34

Korrosionsfria lättmetallstrålrör för samlad och kontinuerligt ställbar sprid. I stråle upp till 30° homogen vattenkon. Hydrauliskt avlastat manöverorgan. Med eller utan vattenskärm.

För smalslang: SIS-märkt klopppling, fritt utlopp 14 mm, 2-del, trpmst 10—7 mm.

För grovslang: SIS-märkt normalkoppling, fritt utlopp 22 mm, munstycke 18 mm.

Dimstrålrör för bredkast samt långkast.

Levereras av Eder brandmateriel-firma eller direkt från Sverige-representanten:

MAX WIDENMANN

ARMATURENFABRIK, GIENGEN-BRENZ

EWERT WILHELMSSON

Vagnhärad

Tel. 29

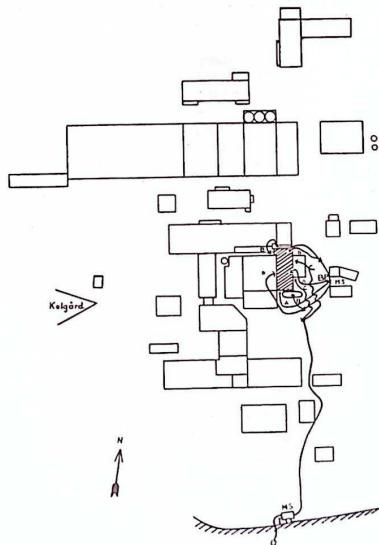

Förtjänstfull släckningsinsats

Böksholms industribrandkår har tilldelats Brandbolagens eldsläckningsplakett för förtjänstfull släckning av nedanstående brand.

Omkring kl. 03.25 den 22/5 1954 upptäcktes att brand utbrutit i gamla renseriet å Böksholms Sulfittfabrik. Därast icke effektiv brandbekämpning snabbt kommit till stånd hade branden lätt kunnat få svåra följder. Renseriets var visserligen inrymt i en byggnad som huvudsakligen var av sten med takstolar av järn och med yttertak av plåt, men genom sin placering i omedelbar anslutning till övriga industribyggnader såsom ångpannehus, syraberedning och förrådsbyggnader förelåg stora risker för eldens spridning.

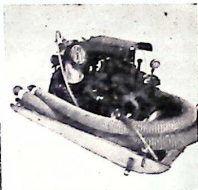
Elden angreps först med 2 slangledningar från en närbelägen brandpost (strålar A). Den ena slangen drogs så att den kunde skydda en brännoljetank, som fanns endast c:a 1,5 m från renseriet, medan man med den andra slangledningen sökte hindra eldens spridning norrut i renseriet. Sedan en motorspruta (Albin-800) angjorts till brandposten utlades ytterligare 2 grenade ledningar för skydd av ångpannehuset och den närmast norr om renseriet liggande

"Ännu ej prövad materiel".

Släpa för motorsprutor

För transport av medeltunga motorsprutor i snö har H. Gustafsson, Östersund, konstruerat en speciell s. k. släpa. Den är tillverkad med sidostycken av trä och hötten av aluminiumplåt, som förstärkts. Vidare finnes fästtanordningar passande till motorsprutor av olika svenska fabriker.

Släpan har en bäryta av 1,6 m², vilket gör att den blir "grundgående" även i lös snö. Enligt uppgift skall den vid prov med spruta inte ha sjunkit djupare än c:a 10 cm i s. k. dammsnö.

Under transport på landsväg är släpan avsedd att förvaras liggande på motorsprutan. Vid transport i snö bröstas sprutan av sitt hjulställ och placeras på släpan varefter den låses fast.

Sedan sprutan förts till sin uppställningsplats kan den lämpligen bröstas av släpan varefter denna användes på nytt för transport och utläggning av slang.

G. B.

bebyggelsen (strålar B). En motorspruta ABA 1200 angjordes till ån c:a 150 m från brandplatsen och förutom 2 strålar för direkt släckning uttogs från denna smalslangledning för bevakning av 4 byggnader i vindriktningen (strålar C). Efter c:a 30 minuters arbete hade brandkårens 20 mannar elden under kontroll och eftersläckning kunde vidtaga.

Risken för eldens spridning minskades genom att de flesta fönsteröppningarna skyddades med trådglas samt därigenom att plåttaket nästan helt eliminerade risken för flygbränder. Isoleringen å den hotade brännoljetanken gjorde att denna lätt kunde skyddas mot strålningsvärmen. Resultatet visar att risken för förhärjande industribränder i väsentlig grad kan elimineras genom framsynta förebyggande åtgärder och genom tillgång till välövade, välutrustade och under god ledning stående industribrandkärer.

Brandförsvarsmål i Regeringsrätten 1948

27. (Dnr 12/1948 Kom.-dep.) Ang. byggnadsföretag.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län fastställde genom resolution den 31/12 1943 för Falubygdens utomplansområde i Stora Kopparbergs s:n utomplansbestämmelser, innehållande bl. a., att uthus eller annan gårdsbyggnad i allmänhet icke må läggas närmare gräns mot grannfastighet än 4,5 m, dock att byggnadsnämnden må medgiva att sådan byggnad må uppföras på mindre avstånd eller invid gränsen, där nämnden efter grannes hörande finner detta med hänsyn till byggnadens ringa storlek eller andra inverkande omständigheter kunna ske utan olägenhet; att avståndet mellan skilda byggnader på samma tomplats ej må vara mindre än 12 m, dock att byggnadsnämnden äger, om hinder ej möter ur brandfarensynpunkt, medgiva mindre avstånd, dock ej mindre än 9 m, och att, om ett ändamålsenligt bebyggande därigenom främjas, byggnadsnämnden äger att för mindre gårdsbyggnad eller flygelbyggnad till endast en vånings höjd medgiva mindre avstånd till huvudbyggnad, dock ej under 4,5 m; att uthus eller annan gårdsbyggnad icke må uppföras till större höjd än 3 m, dock att byggnadsnämnden må i särskilt fall medgiva större höjd för sådan byggnad, som användes till magasin, garage eller liknande ändamål; samt att undantag från ovanstående bestämmelser må av länsstyrelsen medgivas, då särskilda skäl därtill äro. Hos byggnadsnämnden i utomplansområdet anhöll K. V. Lebern om tillstånd att i enlighet med företedda ritningar verkställa ombyggnad av uthus å Leberns tillhöriga, inom området belägna fastigheten Erikslund nr 1 i Källviken. Enligt ritningarna skulle uthuset ligga på ett avstånd av 8,25 m från huvudbyggnaden å fastigheten och av 1 å 1,25 m från fastighetsgränsen samt hava en höjd av 3,5 m. Vid sammanträde den 8/11 1944 antecknades i byggnadsnämndens protokoll, att uthuset redan vore färdigställt, att det vore beläget c:a 0,7 m från ett större uthus å grannens tomt, till följd varav betydlig trångboddhet uppstått trots att klaganden disponerade en ovanligt stor tomt, att invid uthuset funnes uppfört ett avträde samt att å tomtens norra del invid det nyuppförda uthuset funnes ett mindre hus, som icke angivits å tomtkartan; och beslöt byggnadsnämnden, under hänvisning till vad sålunda antecknats, avslå ansökningen och allägga klaganden att bortflytta uthuset till plats, som av nämnden komme att bestämmas. Länsstyrelsen, där klaganden anförde besvär, utslag den 27/3 1946: ej ändring i byggnadsnämndens beslut. Regeringsrätten: Enär med hänsyn till vad länsstyrelsen och byggnadsstyrelsen i underdåniga utlåtanden anförde och vad i övrigt i målet förekommit det sökte byggnadslovet icke bör klaganden förvägras, finner Regeringsrätten skäligt att, med undanröjande av byggnadsnämndens klandrade beslut och länsstyrelsens utslag, visa målet åter till byggnadsnämnden för ny behandling.

28. (Dnr 31/1948 Kom.-dep.) Ang. byggnadsföretag.

Trollhätte-Ortens Lagerhusförening u. p. a., som efter av byggnadsnämnden i Trollhättan den 13/7 1934 meddelat byggnadslov å tomten nr 3 i kv. Necken i staden uppfört ett spannmålsmagasin, in-

rymde därefter utan byggnadslov i byggnaden en kvarnrörelse. Hos byggnadsnämnden anhöll föreningens sedermera om tillstånd att i magasinbyggnaden inmontera kvarnmaskiner och vidtaga vissa ändringar samt att där bedriva kvarnrörelse. Skulle ansökningen icke av byggnadsnämnden beviljas, yrkade föreningen, att den måtte meddelas tillstånd att för en tid av c:a 2 år bedriva ifrågarörelse. Vid sammanträde den 2/4 1946 beslöt byggnadsnämnden, enär bedrivandet av kvarnrörelse uti ifrågarörelse magasinbyggnad måste anses medföra sanitära olägenheter för närboende och därjämte innebära ökad brandrisk, lämna ansökningen till alla delar utan bifall. I samband härmed beslöt nämnden förelägga styrelsen för föreningen, vid vite av 2.000 kr. för envar av styrelsens ledamöter, att före den 1/9 1946 hava återställt magasinbyggnaden i dess skick enligt för byggnadens uppförande meddelat byggnadslov. Länsstyrelsen i Ålvsborgs län, där föreningen anförde besvär, resolution den 11/11 1946, fann icke skäl att göra annan ändring i klandrade beslutet än att den tid, inom vilken överklagade föreläggandet skulle vara utfört, bestämes till den 1/6 1947. Regeringsrätten: ej ändring i överklagade resolutionen, dock att den tid, före vilken föreläggandet vid stadgat äventyr skulle vara fullgjort, bestämes till den 1/10 1948.

29. (Dnr 69/1948 Kom.-dep.) Ang. föreläggande ett borttaga plåtskjul.

Sedan Fastighetsaktiebolaget Gamleport — som den 20/10 1942 av byggnadsnämnden i Göteborg erhållit byggnadslov till viss ombyggnad av fastigheten nr 4 i 25 kv. Johannes Dux i staden på villkor bl. a., att ett å gården till fastigheten utan tillstånd uppfört omkring 9 m långt lagarskjul av trä snarast möjligt skulle rivas — hos byggnadsnämnden anhöll om tillstånd att enligt ingiven ritning ersätta nämnda lagarskjul ävensom ett annat å gården uppfört mindre dylikt skjul med lagarskjul av plåt, beslöt byggnadsnämnden vid sammanträde den 29/6 1943 på det sätt bifalla ansökningen samt gilla och fastställa ritningen, att tillståndet att hava skjulen kvarstående skulle äga giltighet t. v. dock längst till den 1/10 1944. I ansökan den 31/10 1944 anhöll bolaget hos byggnadsnämnden om förlängning av nämnda tillstånd till den 1/10 1946. Sedan branchefen i staden i till byggnadsnämnden avgivet yttrande avstyrkt bifall till sistnämnda ansökan, enär skjulen ur eldsläcknings- och livräddningssynpunkt vore hinderliga, beslöt byggnadsnämnden vid sammanträde den 14/11 1944 lämna ansökningen utan bifall samt allägga bolaget att före den 1/1 1945 hava borttagit skjulen. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, där bolaget anförde besvär, utslag den 9/5 1946, lämnade besvären utan avseende, dock att den av byggnadsnämnden i klandrade beslutet bestämda tiden den 1/1 1945 av länsstyrelsen ändrades till den 1/7 1946. Regeringsrätten: ej ändring i länsstyrelsens utslag, dock att den tid, före vilken bolaget skulle hava borttagit ifrågarörelse skjul, bestämes till den 1/4 1948.

Stig G. Holmberg.

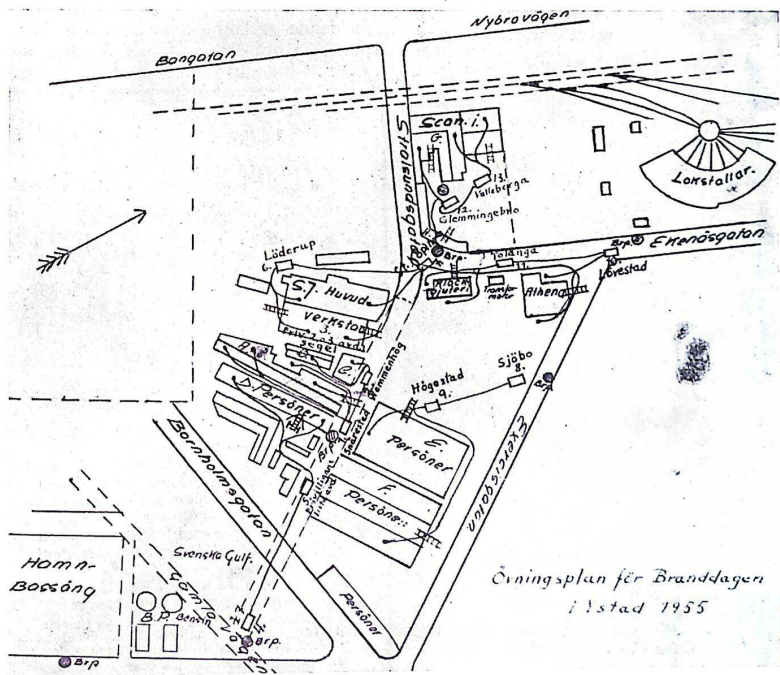
Branddagen i Ystad 1955

Lördagen den 13 augusti hölls branddag i Ystad med brandkårer från närliggande orter. Det var fjärde gången en sådan gick av stapeln. Fjolårets intressanta övning vid sockerfabriken i Köpingebro, där Herrestads kommun stod som inbjudare, hade inspirerat branddagskommittén att förlägga årets övning till industriområdet i Ystad.

Kl. 15 skedde uppmarschen till Stortorget, där en mängd åskådare hade samlats, av de deltagande kårerna: Frivilliga brandkåren i Ystad (F. B. C.), Snårestad, Vemmenhög, Löderup, St. Köpinge, Sjöbo, Högestad, Lövestad, Tolånga, Glemmingebro, Valleberga, I 7 samt SJ:s industribrandkår. Kårerna avlämnades till branddagskommitténs ordf., FBC-chefen Hugo

Schultz, vilken i sin tur avlämnade den samlade styrkan till stadsfullmäktiges ordf. Eric Anderson. Denne hälsade kårerna välkomna till dagens övning och i ett kort anförande berörde han elden som människans vän och fiende. Kårerna marscherade sedan i samlad trupp till uppställningsplatsen vid hamnen.

Den stora publiken anvisades plats inom Persöners industriområde för att från början kunna följa händelseförloppet. Här informerades åskådarna på ett utomordentligt sätt av f. brandchefen Tore Barje om vad som skulle ske och så började spelet. De olika kårerna insattes enligt förutsättningen för övningen och detta skedde med fart och kläm och varje man gjorde vad på honom ankom.

Här följer förutsättningen för övningen och siffrorna hänvisar till brandkärernas placering på skissen.

*Förutsättning
för Brandkårsdagens övning.*

Vindriktning: Västsödvästlig.

Vindstyrka: 12 m/sek.

Under arbetets gång har inom "Persöners", avdelning K, uppstått brand i dammkamrarna. Förbindelserören mellan dessa och överliggande våning har förorsakat att elden har spritt sig till denna, där den ytterligare fått näring i allt tygavfall med påföljd, att även övriga våningsplan antänts.

Ett antal gästuber till svevsningsagregat, som ej hunnit föras i säkerhet, har exploderat med påföljd, att fönsterrutorna sprängts sönder och elden även antänd de upplagsskjul av trä samt garagebyggnaden, som ligger norr om stora industribyggnaden.

Då risk föreligger för eldens spridning till SJ:s huvudverkstad (helt uppförd av trä) samt övriga närliggande industrier, nämligen Scan, Klockguteriet samt Athena, och med tanke på vindstyrkan, har en del brandkärur från intilliggande kommuner inkallats för att insättas enligt följande:

1. *Snärrestads brandkår*. Motorspruta vid brandpost inom "Persöners" industriområde. Två grenade ledningar för insättning, dels över stege till taket på byggnaden A, dels över transformatorbyggnaden fram i gatan mellan byggnaderna A—D.
2. *Vemmenhög's brandkår*. Seriekörning med Snärrestad för insättning av grenad ledning till byggnaderna B—C.
3. *FBC:s 2:dra och 3:dje avdelningar* insättas för uppriggning av brandseglar på SJ:s huvudverkstads södra fasad som skydd för värmestrålning.
4. *I 7* angör sin spruta vid brandpost intill "Lustigs rökeri" för seriekörning med FBC:s 1:sta avd.
5. *FBC:s 1:sta avdelning* inkopplar motorspruta för seriekörning med I 7 och framdragnings av grenad ledning över mekanisk stege till taket på byggnaden D.
6. *Lödernups brandkår* för seriekörning med St. Köpinge samt uppdragning av grenad ledning över stege på SJ:s huvudverkstads tak från väster.
7. *St. Köpinge brandkår* insättes för att med motorspruta från brandpost vid hörnet av Stralsunds- och Ekenäsgatorna framdraga två ledningar, en grenad ledning över stege till SJ:s huvudverkstads tak och en ledning för seriekörning med Lödernups brandkår inom verkstadsområdet.
8. *Sjöbo brandkår* insättes med motorspruta vid brandpost på Exercisgatan för seriekörning med Högstads brandkår.
9. *Högstads brandkår* seriekörning med Sjöbo brandkår samt framdragnings av grenad ledning över stege till byggnaderna E—F.
10. *Lövstads brandkår* insättes vid brandpost på Ekenäsgatan, dels för framdragnings av grenad ledning över stege till Athena, dels för seriekörning med Tolånga brandkår.
11. *Tolånga brandkår* seriekörning med Lövstads brandkår för framdragnings av grenad ledning över stege till Klockguteriet.

12. *Glemmingebro brandkår* insättes vid brunn inom Scans område, dels för framdragnings av grenad ledning över stege till byggnaderna G—H, dels för seriekörning med Valleberga brandkår.
13. *Valleberga brandkår* seriekörning med Glemmingebro brandkår för framdragnings av grenad ledning över stege till byggnaderna G—I.
14. *FBC:s 4:de avdelning* avdelas för släckning i dammkamrarna, genom användande av befintliga smalslangar inom denna avdelning i byggnad A.
15. *SJ:s industribrandkår* insättes för vattenbegjutning av uppriggade brandseglar på huvudverkstads södra fasad från brandpost inom verkstadsområdet.

Under övningen konserterade FBC:s musik-kår vilket den även hade gjort vid uppmarschen.

Efter övningen blev det avmarsch till Salt-sjöbadens restaurang för "eftersläckning" med damer. Här hälsade FBC-chefen välkommen och uttalade sitt gillande över hur alla hade skött sig, men först och främst tackade han stadens brandchef, Malte Lindén, för det sätt varpå han upplagt och utformat dagens övning. Vidare uttalades ett tack till staden och olika brandförsäkringsinrättningar för medverkan till bestridande av kostnaderna samt till de industrier, som upplåtit sina lokaler och områden för denna brandkårsdag.

— IL —

LAND med 4-hjulsdrift
ROVER går fram
över allt, överallt

Genom sina vägegenskaper och sin mångsidighet har Land-Rover blivit kallad "världens mest användbara fordon". Land-Rover är snabb på landsväg och kommer med lätthet fram även i svår terräng. Begär demonstration!

WIKLUNDS

STOCKHOLM 12 - TEL. 67 93 40

Land-Rover tillverkas av The Rover Company Ltd, Solihull, England. En av världens största tillverkare av 4-hjulsdrivna fordon. Aterförsäljare och service över hela landet

ANSUL

TORRKEMISKA ELDSLÄCKARE

Ansul 20 B.

Fig. visar eldsläckarens utseende. Det finns flera olika storlekar, som växlar något i exteriören, men principen är alltid densamma.

För att framgångsrikt kunna bekämpa eld måste man i första hand ha en eldsläckare, som passar för bekämpandet av det material som fattat eld och i andra hand måste man vara snabb i vändningarna. Som en allmän regel kan sägas att eldsläckningsarbete, som påbörjats inom 30 sek. efter brandens utbrott, ger ett lyckat resultat. Givetvis under förutsättning att eldsläckaren har tillräckligt stor kapacitet. Brand som ostört fått härja mer än 3 min. slutar vanligen i katastrof, såvida man inte har tillgång till eldsläckare av stor kapacitet. Har man det, då kan man kväva bränder även om de tagit god fart. Det kanske ska påpekas att här talas om bränder i eldfarliga vätskor.

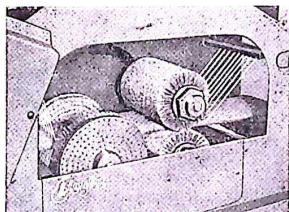
Ansul finns i många olika storlekar från den lilla apparaten med 1,8 kg pulver till stora sådana med 900 kg pulver.

Det släckande medlet består av torra, pulvriserade kemikalier, huvudsakligen bikarbonat som förvaras i en stålbehållare. Pulvret drivs ut ur behållaren medelst tryck från en kolsyrepatron.

AKTIEBOLAGET
Calmus

Eriksbergsgatan 18
Tel. 20 10 21, 20 10 32
Stockholm

ALBERT ZIEGLER
Slauch- & Feuerlöschgerätefabrik
Giengen (Brenz)

Ziegler-Elektro-Slangivättningsskivmaskin Nr 179

Riktpris kr. 2.800:—

Maskinens ändamålsenliga konstruktion bevisas av förhållandet att den i dag återfinnes vid nära nog varje tysk yrkesbrandkår. Slangen spolas före och efter den skonsamma men dock effektiva borstningen med fiber- eller perlonborstar. Automatisk injustering av borstarna. Elektromotor 0,7 Hk.

I Sverige levererad till Örebro Brandkår.

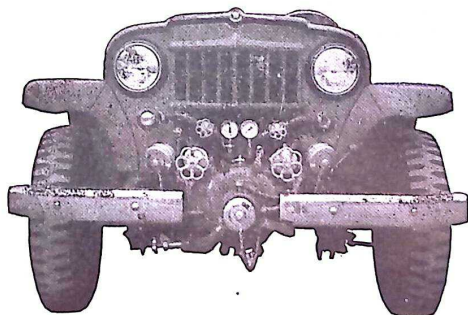
Begär närmare upplysningar från Eder brandmateriefirma eller direkt från Sverigerepr.:

Ewert Wilhelmsson

Vagnhärad

Tel. 29

FRONTPUMPAR

för upp till 2600 lit/m
vid 9 kg/cm²

Med avgasevakivering, oljkyllning och synkr. koppling till motorn.

Kort leveranstid.

Wilh. Rubergs Fabriks-Aktiebolag

LÅNGBRO

Tel. Kristianstad 101 74 och 101 78

Industribränder och skogsbränder

En sammanställning av ett par artiklar ur juniinmärret av den engelska tidskriften "FIRE" torde kunna ha intresse även för svenska förhållanden.

Den kemiska industrien producerar och använder i tillverkningen ett utomordentligt stort och ständigt växande antal ämnen, som innebära stora och speciella risker ur brand-, explosions- och förgiftningssynpunkt. Andra industrier ha i jämförelse därmed endast ett fåtal risker av olika slag att räkna med, och brandbekämpningsmedlen äro långt mera ensartade. I den kemiska industrien är vatten och skum långt ifrån tillräckliga.

Den engelska jättekoncernen Imperial Chemical Industries torde på sitt område ha en ganska enastående samlad erfarenhet. Beträffande brandskyddet har man där gått efter följande linjer:

1. Varje anställd skall vara fullt instruerad beträffande speciella brand- och andra risker hos de kemikalier, som ingår i hans eget arbete. Han skall vara kompetent och ha material till hands för att själv kunna kväva ett tillbud i samma sekund som det inträffar. Även betr. kemikaliebränder finns det i allmänhet ett snabbt övergående ögonblick, då en sådan insats är möjlig och effektiv.
2. Alla farliga ledningar o. dyl. skall vara utmärkta med varningsfärger och alla behållare och emballage för olika kemikalier försedda med föreskrifter om speciella risker och lämpligaste behandling och släckningsmedel, så att vid insats av industri- eller annan brandkår ingen tvekan behöver uppkomma.

Det praktiska resultatet av dessa förebyggande åtgärder? ICI:s stora fabriker i Billingham hade under år 1953 endast 195 brandtillbud. Av dessa kunde 175 kvävas i sin linda redan innan brandkåren hann alarmras, och 11 innan brandkåren hann fram. Återstår 9 bränder, där brandkår behövde ingripa. Hela förlusten genom bränderna in-skränkte sig till c:a 2.000 pund, en ren obetydlighet i jämförelse med fabrikenas kapitalvärde av många miljoner pund.

Det är vidare anmärkningsvärt, att endast 28 av alla bränderna, kunde hänföras till

egentliga fabriktionsrisker genom kemikalier, mot 167 till de vanliga industriorsaker-na, varav svetsning- och skärningsarbeten svarade för 45 bränder.

Att i en sådan särskilt brandfarlig industri brandkärsinsats erfordras i så liten omfattning kan ju vara belysande för det förebyggande brandskyddets möjligheter. Å andra sidan måste brandkår i det relativt lilla Surry-distriktet i närheten av London (c:a 200.000 ha) rycka ut 104 gånger med inalles 200 man och tillgänglig material på en enda dag i år enbart för att släcka gräs- och skogsbränder!

Man är fullt på det klara med vad detta kan innebära för risker betr. beredskapen mot andra bränder. Man anser, att bortåt 99 % av dessa gräs- och skogsbränder orsakas av "nästan kriminell" tanklöshet och slarv från motorfolks, campares och andra naturälskares sida. Man är också på det klara med, att brandkärsinsats med vatten och relativt fåtaligt manskap är den dyrbaraste, men som regel icke den ändamålsenligaste och effektivaste metoden att bekämpa bränder av detta slag. Men vad är att göra, så länge allmänheten icke kan uppfostras till större ansvar, utan anser även bränder av detta slag vara brandkårens sak? Man har den enda trösten, att skogen i England huvudsakligen består av lövträd och att man slipper vad man kallar "barrskogsländet", som skulle göra problemet olösligt!

I Sverige har vi barrskogen, och längre avstånd än i England, och tendensen går enligt statistiken mycket snabbt mot skogsbrand som brandkårens och icke allmänhetens sak.

B. Orre.

Brandsyn.

Brandsyn förrättades hos banvakt A-son, som tillfrågades om han hade all brandredskap som erfordras.

- Har Ni handpump, hinkar och stege?
- Jojomensan, har vi de'.
- Men lykta, har Ni det också?
- Lykta? Då vore väl skräp till eldsvåda, om en skulle behöva en lykta'.

Protokoll från årsmötet 1955

Protokoll, för vid Svenska Brandkärernas Riksförbunds ordinarie årsmöte i Hälsingborg den 15—16 juni 1955.

Närvarande: omkring 500 medlemmar. Vid mötets offentliga del närvaro dessutom bl. a. landshövdingarna Widell, von Heland och Rodhe, representanter för Kristianstads och Malmöhus län, Hälsingborgs stad, samtliga nordiska länder och Amerikas Förenade Stater, Statens Brandspektion och Statens Brandskola.

Såsom revisorssuppleanter nyvaldes direktör R. Jardvall, Nyköping, och direktör A. Mohlin, Stockholm.

§ 8.

Beslöts, att medlemsavgiften för år 1956 oförändrat skulle utgå med kr. 15:— för brandkår och brandkårsavdelning samt kr. 8:— för personlig medlem.

Onsdagen den 15 juni.

Enskilda årsmötet.

§ 1.

Utsågos brandchef H. Rosencrantz och riksbrandinspektör I. Strömdahl att jämte ordföranden justera mötets protokoll.

§ 2.

Beslöts att vänta med fastställande av röstlängd till senare tidpunkt, om votering skulle behöva tillgripas.

§ 3.

Centralstyrelsens redogörelse för verksamheten år 1954 hade varit införd i tidskriften, varför årsmötet ansåg obehövt att uppläsa densamma. Redogörelsen lades med godkännande till handlingarna.

§ 4.

Revisionsberättelsen för kalenderåret 1954 hade varit införd i tidskriften, varför årsmötet ansåg obehövt att uppläsa densamma. Ansvarsfrihet beviljades i enlighet med revisorernas förslag.

§ 5.

Till ledamöter i Centralstyrelsen omvaldes landshövding E. Mossberg, riksdagsman R. Anderberg och brandchef E. Carlsson samt nyvaldes direktör A. Amell efter direktör S. Malmberg, som undangett sig återval.

Till suppleanter omvaldes brandchef A. Bergdahl och nyvaldes direktör S. Runius efter direktör W. Almkvist, som undangett sig återval.

Ordföranden tackade därefter direktör Malmberg för det stora arbete, han nedlagt för ett effektivt brandförsvar i landet och i synnerhet inom Södermanlands län.

§ 6.

Till ordförande omvaldes landshövding E. Mossberg.

§ 7.

Såsom revisorer nyvaldes direktör T. Wiktander, Linköping, och direktör K. H. Håkansson, Stockholm.

Offentliga årsmötet.

§ 9.

På Svenska Brandkärernas Riksförbund och Svenska Brandskyddsföreningens vägnar hälsade ordföranden inbjudna gäster och övriga deltagare välkomna till dessa organisationers gemensamma årsmöte.

§ 10.

Överste Ivar Göthberg höll ett livligt uppskattat föredrag över ämnet "Ledarskap i samverkan".

§ 11.

På inbjudan av Hälsingborgs stad intogs gemensam lunch på Ramlösa Brunns hotell.

§ 12.

Under huvudrubriken "Kan industribrandskyddet förbättras genom effektivare övervakning?" hölls inledningsanföranden av konsulent A. Rörström, överingenjör H. Jönsson, ombudsman H. Sandberg och civilingenjör B. Ekstedt. Därefter följde diskussion.

§ 13.

Demonstrerades Hälsingborgs oljehamn av brandchef H. Rosencrantz och civilingenjör U. Arild.

§ 14.

Intogo mötesdeltagarna gemensam middag på Grand Hotell.

Torsdagen den 16 juni.

§ 15.

Ett 200-tal av mötesdeltagarna företogo en bil- och bussutflykt till Mölle och Höganäs. I Mölle besöktes Kullaberg, där fyren och den vackra utsikten besågs, och intogs lunch på Hotell Elfversson. I Höganäs besöktes Höganäs-Billesholms AB och Andersson & Johanssons Keramikfabrik.

Justeras:
Eije Mossberg
Holger Rosencrantz
Ingvar Strömdahl

Som ovan:
Arne Hegen

Skydda Edra brandmän med TEMPEX

- det effektiva skyddet mot värmestrålning!

Tempexkläderna äro lätta och smidiga, reflektera värmestrålarna c:a 95 %

Temperatur under Tempexdräkten endast 38—40° C även vid höga yttre temperaturer

Äro hållbara och finnas i praktiska modeller för brandkårer och industrier

Rådgör med oss redan i dag om ett för Eder personal lämpligt TEMPEXSKYDD.

Ensamförsäljare i Sverige för TEMPEX original skyddskläder:

HENRIKSSONS BRANDREDSKAP

STOCKHOLM
Tel. 20 78 22
-23 -24 -25

GÖTEBORG
Tel. 11 70 74

MALMÖ
Tel. 97 59 42

SUNDSVALL
Tel. 129 89

JÖNKÖPING
Tel. 790 87

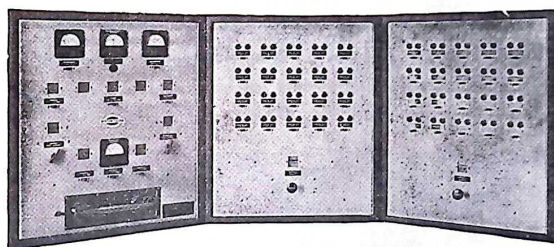
Firman grundad 1828

BRANDKÄRSALARMERING

Typ **EMU**

med brandskåp och telefonskåp

(provad av Statens Provvningsanstalt och godkänd av försäkringsbolagen)

Central-skåp — Linjeskåp

CENTRALAPPARAT TYP EMU

Komplett centralutrustning omfattar: centralskåp, linjeskåp, 2 st. ackumulatorer 24 V, 2 st. likriktare, motoromformare, 3 st. kontrollklockor Typ AKP samt 1 st. felsignalklocka.

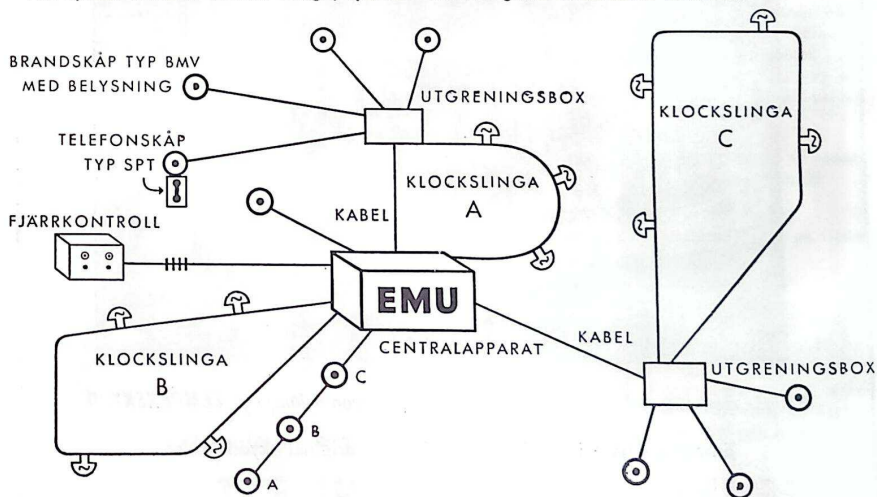
Systemet är godkänt av Kungl. Telestyrelsen för anslutning till förhyrda ledningar.

Systemet är helt vilströmkontrollerat och markerar skilda alarm- och felsignaler.

Varje brandskåp (telefonskåp) anslutes med direkta ledningar och markeras på centralapparatens med dubblerade signallampor. Skilda ledningar för brandskåp och alarmklockor. Till varje brandskåpsgrupp kan anslutas 3 st. brandskåp.

Den stora fördelen med vårt system EMU grundar sig på dess lättskötthet samt att alla kretsar i vår centralutrustning äro vilströmkontrollerade.

Det har visat sig att de tidigare använda morsesystemens tid är passerad. Numera kräver brandkärer och allmänhet en direkt alarmering som inte kan missuppfattas. I detta avseende har vårt system fördelar framför övriga, speciellt vad det gäller obebakade stationer.

Principskiss å ledningsnät

AUTOMATISKT BRANDALARM AB

Tel. växel 338

MALMKÖPING

Postgiro 570 53

STOCKHOLM Tel. 12 08 88

SWEDEN

GÖTEBORIG Tel. 19 15 55

Varför frysa smalslangstrålrör?

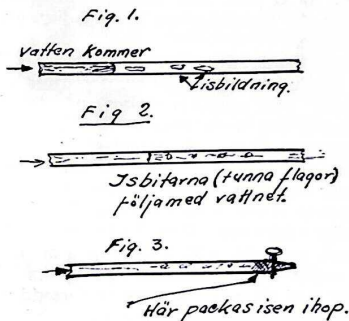
Envar som sysslat med eldsläckning vintertid, vet, att den använda materielen måste vara torr annars uppstår besvärligheter på brandplatsen. Exempelvis måste en motorspruta, som skall bogseras efter en brandbil i kanske 25 graders kyla vara väl uttappad, så att frysriskan elimineras.

Vad beträffar våra smalslangar, som vanligen ha en invändig gummibeläggning, har man emellertid inte varit så noga, då det är allmänt bekant att livslängden på gummibeläggningen kan förkortas avsevärt om gummit tillåtes torka sönder. Emellertid fordrar vintersläckning att man endast använder väl urluftade och relativt (invändigt) torra smalslangar annars uppstår frysningsrisk i strålröret.

Om en smalslang utlägges i snö kan ringa fuktighet inuti slangen förorsaka frysrisk i strålröret även om vattnet håller 2—4 plusgrader. Vid utläggningen kondenserar nämligen fuktigheten inuti slangen och bildar en ytterst tunn isbeläggning, som tinas och ryckes bort från slangens innersida, då det "varma" vattnet

kommer. Lossgöringen från innersidan befrämjas förutom av upptiningen av, att slangen kort därefter sättes under tryck och utvidgas till något större diameter. De lösryckta isflagorna följa med vattenströmmen till strålröret och packas ihop vid strålrörets ventil till en kompakt ispropp. Strålröret blir därigenom igenfruset lika fort som vattenströmmen hinner fram.

Nedanstående skisser visa förloppet:

Gösta L. Björn.

Ärade Läsare!

Har Ni inte tidigare antecknat Eder för stående prenumeration är det nu dags att förnya prenumerationen på BRANDKÄRSTIDSKRIFT för år 1956.

Även under år 1956 utkommer BRANDKÄRSTIDSKRIFT med 12 nummer med värdefullt, omväxlande innehåll. Prenumerationspriset är oförändrat endast kr. 4:— vid samtidig prenumeration av minst 5 ex., annars kr. 6:— per ex.

År för år har vi kunnat kraftigt öka vår upplaga. För att så skall kunna ske även år 1956 ber vi Er hjälpa oss med att skaffa än fler prenumeranter! Ökad upplaga ger oss möjlighet att göra tidskriften än bättre.

Vårt motto: *Brandkärstidskrift åt varje brandstyrelseledamot och varje medlem av brandkåren!*

För att såväl förutvarande som nytillkomna prenumeranter skola erhålla tidskriften från det nya årets början är det emellertid nödvändigt, att den prenumerationslista, som är bilagd detta nummer, insändes *snarast möjligt* och helst före den 15 december.

Adressen för prenumeration är: Jakobsgränd 14, Stockholm C. Postgiro 48 70.

Gamla och nya prenumeranter hälsas välkomna!

REDAKTÖREN.

Motorsprutornas batterier och ringar

Signaturen Crut framför här sina synpunkter i ett par viktiga materiefrågor.

Det klagas ganska ofta över motorsprutornas batterier. Man framhåller dels att laddningen inte står sig, dels att batteriernas livslängd är så kort. Man hänvisar till batterier i bilar, där förhållandena äro betydligt gynnsammare.

Beträffande den första frågan förhåller det sig ju så, att en motors start drar stora "växlar" (om uttrycket tillåtes) på batteriets kapacitet och detta aldeles särskilt vid låg temperatur. Först och främst är ju hela systemet segt genom att oljan vid kall väderlek stelnar mer eller mindre. Därtill kommer, att batteriets effekt avsevärt minskas vid kyla. (Enligt tidskriften "Motor" kan ett fulladdat batteri, som vid +25° håller 100 amp.tim., vid -20° endast prestera 42 amp.tim.) En motor med självstart är normalt försedd med generator, som vid körning så småningom åter laddar upp batteriet under förutsättning, att motorn körs tillräckligt länge. Om sprutskötaren, som väl ej sällan är fallet, provar sprutan varje vecka eller t. o. m. ännu oftare genom att starta den ett ögonblick eller låta batteriet dra runt motorn några varv, men kör sprutan endast någon gång i månaden och då bara en kort stund, så hinner uppladdning ej ske genom generatoren, utan batteriet blir urladdat. Då får man tillgripa uppladdning från elströmnätet, vilket man kanske ändå inte helt kan komma ifrån.

Inom parentes sagt, så är ovanstående sätt att prova batteriet lika snillrikt som att kontrollera en kolsyresnösläckare genom att då och då öppna kranen ett slag. Man får reda på att den fungerar för tillfället, men knappast kontroll av, att så är fallet, när provet är slut, eller i varje fall ej apparatens (eller batteriets) återstående kapacitet. Dessutom kan ventilpackningen bli otät med visserligen långsamt men dock läckage som resultat. Så fort en kolsyresnösläckare har plomberingen bruten, skall den därför kontrolleras genom vägning (helst även ventilens täthet genom att hålla den under vatten) och därefter åter plomberas och så snävt, att ventilen ej kan öppnas, utan att förseglingen

brytes. Hur ofta syndas ej häremot. Slut på parentesen!

För att återgå till batteriernas provning, så bör denna ske genom mätning med aerometer. Försäkringsbolagen ha också fordrat denna form av kontroll varje vecka för sprutor, som föranleda s. k. brandsläckningsrabatt. De ha å andra sidan medgivit, att sprutorna ej behöva startas mer än en gång i månaden — bl. a. i avsikt att ej i onödan "utarma" batterierna — utan endast dragas runt för hand utan tillslagen tändning. (Ett annat skäl härtill är, att en start, som ej omedelbart följes av ordentlig varmkörning, föranleder frätande syror i explosionsrummet.)

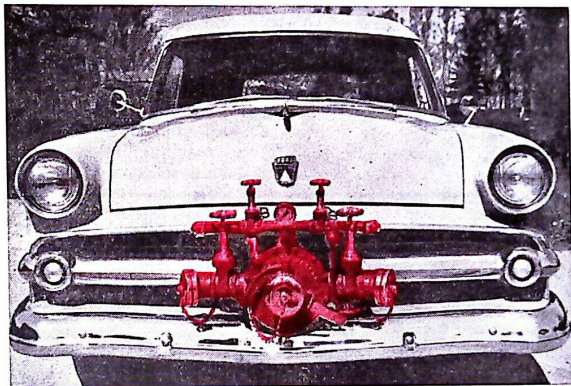
Allt detta är väl inte aldeles främmande för de flesta sprutskötare, men det skadar inte att återigen påpeka saken.

Nu börjar man få laddningsaggregat på allt flera brandstationer och många sprutskötare ansluta batterierna omsorgsfullt, så att de ständigt stå fulladdade. Då anses t. o. m. kontroll av batteriet genom start onödig. Men ändå blir batteriets livslängd mycket kortare än på en bil, som ju sliter mycket mera på sitt batteri genom starter, belysning o. s. v. Vad kan då detta bero på?

Förklaringen torde ligga i det kanske mindre kända förhållandet, att ett batteri måste få arbeta för att ej dö en för tidig sötöd. Det är precis som hos oss själva. Om en muskel ej får arbeta, förvtinar den. Inom rimlig tid kan den genom träning ("ur- och uppladdning") återställas, men efter lång inaktivitet är och förblir den gamla spänsten förbi, även om man under tiden "laddat in" aldrig så mycket mat och blivit riktigt väl-mående!

Hur skall man då förfara för att inte "övergöda" ett batteri? Det skall få göra skäl för laddningen, få arbeta, få avreagera sig då och då (för att använda ett numera så populärt slagord). Urladdningen kan ske på flera sätt. Man kan låta en lampa brinna då och då — man kan alltså urladda det över ett

NYHET! Liten Frontpump - Centrifugalpump

för
900 l/min vid
9 kg/cm² och
2000 motorvarv.

Med avgasevakuering och synkroniserad koppling (pat.) till motoraxeln.

Wilh. Rubergs Fabriks AB, Långebro

Tel. Kristianstad 101 74, 101 78, 162 78

Larmrocken **BRAGE**

är framställd i samråd med brandmän och utmärker sig för följande egenskaper:

Varm. Tyg av kraftig impr. kommis i hellylle.

Vattentät. Inlägg av gummitaft över axlar och rygg.

God passform. Tillverkad i sportig, ledig och omtyckt modell, vilket ger rocken ökad användbarhet. Den finnes i de vanliga storlekarna.

BRAGE är en rejäl rock till lågt pris.

Provrock sändes för påseende till varje brandkår utan någon som helst förbindelse eller köptvång.

Tillverkas och försäljes av

Brage Petterssons Klädesindustri

Hjalm. Bergmans väg 168 Tel. 221 48

ÖREBRO

Knappar, Möss- och Medlemsmärken

För Svenska Brandkärernas Riksförbund

C. C. Sporrang & Co.

Kungsgatan 17, Stockholm 7

Telefon 22 56 60

Mössmärken - Gradbeteckningar
Armbindlar - Tjänsteålderstecken

Aug. Holts Gulddragerifabriks A-B

Arbetargatan 33 A

STOCKHOLM

Tel. 54 20 03 - 54 20 04 - 54 20 05

Befattning som

Brandchef

i Daga kommuns frivilliga brandkår kungöres härmed till ansökan ledig. Befattningen är lämplig för pensionerad brandman och avses att tillträdas den 1 jan. 1956.

Sökande skall ange löneanspråk.

Familjebostad om två rum och kök kan tillhandahållas inom Björnlunda stationsområde.

Närmare upplysningar lämnas av brandstyrelsens ordf., agronom H. Friedländer, tel. Björnlunda 7.

Ansökan ställes till Daga brandstyrelse, Björnlunda.

BRANDSTYRELSEN.

Befattning som

Brandchef

vid Mölndals stads brandkår ledigförklaras för tillträde den 1 maj 1956.

Kompetensfordran enligt § 7. I, brandstadsgan.

Befattningen är placerad i lönegrad 25 med en begynnelselön av kronor 17.112 och en slutlön av kronor 20.064. Fria uniformspersedlar. Samtliga pensionsavgifter erlägges av staden.

Sökande, som för löneklassuppflyttning vill räkna sig tillgodo tidigare tjänst, skall i ansökan ange detta.

Befattningshavaren är skyldig att bebo tjänstebostad, därest sådan anvisas samt skall ställa sig till efterrättelse gällande tjänsteavlönings- och pensionsbestämmelser med de ändringar däri, som kunna komma att beslutas.

Ansökan, ställd till Mölndals Brandstyrelse, skall senast den 10 december 1955 vara ingiven till brandchefen i Mölndal.

Mölndal den 10 okt. 1955.

MÖLNDALS BRANDSTYRELSE.

Släckning av brinnande tankångare i Västerås

Den 23 juni 1955 kl 11.10 meddelades från hamnkontoret i Västerås att en tankångare, m/t Tankvik från Västervik, ankrat på Västeråsfjärden med brand ombord, samt att kapten och besättning gått i livbåtarna. Radioförbindelsen hade brutits under pågående SOS, varför läget var oklart. Enligt meddelande hade båten fört bensinlast men skulle nu vara tom. Efter någon minut kom telefonmeddelande från en närliggande ö, där styrmannen gått iland. Han rapporterade, att det brann i maskinrummet. Durkarna till oljetankarna hade varit så heta, att man ej kunde ta på dem. Kaptenen hade ansett att explosionsfara förelåg, varför besättningen beordrats i livbåtarna.

Befälet för stadens båttrafik alarmerades. Brandkårens och Västerås Kraftverks skumlagers jämte två utryckningsenheter och en ambulans beordrades till hamnen. Bärbara radiostationer rekviderades från civilförsvaret.

Materiel, bl. a. en bärbär Albin 600, lastades på m/s Lögaren varjämte m/s Björnön beordrades hålla förbindelsen med land, vara reserv och svara för ytterligare ev. materieförsörjning. Dessa båtar äro passagerarbåtar av buss-typ.

M/t Tankvik hade ankrat på fjärden c:a 3

lämpligt motstånd. Detta måste naturligtvis ske under kontroll, ty urladdningen får icke ske hur långt som helst. Då blir det som muskeln i jämförelsen ovan. Det går helt enkelt inte att ladda upp igen. Och framför allt får ett i tjänst insatt batteri ej laddas ur så långt, att sprutans start äventyras, när helst start än påkallas.

Bästa sättet är naturligtvis att ha ett reservbatteri att insätta vid "träningen" av det ordinarie. Allra lämpligast torde då vara att med jämna tidsmellanrum byta batterier mellan sprutor och en ofta körd bil. Sprutornas batterier ha standardutförande vad beträffar storleken. De mindre passa i personbilar och de större i lastbilar. Spänningen kan vara en besvärlig tröskel. En del bilbatterier hålla nämligen 12 volts spänning medan motorsprutornas oftast hålla 6 volt. Utvecklingen tycks emellertid peka på 12 voltsbatterier även i mindre bilar. Det kanske, även ur andra synpunkter, vore bäst att följa bilarnas exempel också beträffande motorsprutorna.

Brandbilarnas däck.

Medan jag ändå besvärar redaktören skulle jag vilja peka på en annan sak. Hur många

motorsprutor och även brandbilar från 30-talet (och betr. motorsprutorna även från 20-talet — jo, de finns visst och fungera t. o. m. bra!) ha vi med originaldäcken ännu i behåll? Säkert många och de äro ofta ej nedslitna en tiondels mm. Men däremot kan man undra, om väven fortfarande är tillräckligt stark att stå rycken vid krängning i en kurva och med nutida hastigheter. Ringarna på ett släckningsekipage måste vara fullt prima, men de slitas ej märkbart under fordonens hela livslängd. Borde man inte med jämna mellanrum ordna ett utbyte mellan vanliga bilar å ena sidan och brandbilar och motorsprutor å andra, exempelvis genom gummifirmornas försorg, och skulle det inte löna sig för brandkåren att ständigt ha "färska" ringar, även om bytet skulle kosta några procent av deras inköpspris. (De äldsta fordonens ringar torde ej tillåta sådant utbyte, enär ringmodellerna numera ej förekomma på vanliga bilar.) Dessa synpunkter gälla i ännu högre grad civilförsvarets fordon, som dessutom aldrig få någon "träning". Ty även bilringar, liksom syrgasapparaternas gummislangar, äro i starkt behov av träning eller "massage" för att ej stelna till i lederna.

Notiser

Motorvärmare på brandbilar.

Vintern är i antågande och därmed brandkärnans vinterproblem. Till problemen hör, hur brandbilar skall göras lättstartade, då de är placerade i dåligt uppvärmda garage. Uppvärmning av bilmotorer kan ske på olika sätt, bl. a. med elektriska motorvärmare. Sådana används med goda erfarenheter vid en del brandkårer och finns att köpa i marknaden till överkomligt pris.

Motorvärmaren är utförd som en genomströmningsapparat och monteras på motorblocket och anslutes till kylsystemet, varigenom kylvattnet uppvärms. Den inkopplas på kraft- eller belysningsnätet och kopplingen kan lämpligen utföras så, att el-strömmen automatiskt brytes, då brandbilen köres ur garaget.

Olika storlekar på kylsystem kräver olika effekter hos motorvärmare, och särskild hänsyn måste tagas till de fall, där bilar är placerade i mycket kalla utrymmen. Effekttalen hos de motorvärmare, som finns i marknaden, varierar från 150 till 2.000 watt. För brandbilar bör man ej i något fall välja lägre effekt än 600 watt.

För att förebygga frysning av kylvattnet i den händelse el-strömmen brytes under en

km söder om Västerås. Vid framkomsten konstaterades, att det fortfarande brann i maskinrummet i olja m. m. Tack vare att besättningen tätat alla ventiler m. m. hade brandens intensitet dämpats.

M/s Lögarer lade till vid sidan av Tankvik. Två rökdykare med en skumledning gingo ned i maskinrummet och började släckningen. Först efter en timmes arbete var elden släckt. Explosionsrisk förelåg hela tiden. Maskinrummet var fortfarande fyllt av gaser och mycket hett. Med hjälp av en röksugare med slang blåstes friskluft ner i maskinrummet. Samtidigt öppnades även ventilerna. Efter en halvtimme kunde reparationsarbetet börja utan rökskydd.

Brandorsaken kunde ej med säkerhet konstateras. Det föreföll troligast, att elden uppkommit genom fel på oljeeldningsanläggningen.

Bemärkelsedagar

50 år:

- 9/12 Carlsson, B., Brandmäst., Bofors Nobelkrut.
- 23/12 Lindmark, H., v. Brandchef, Lindesberg.
- 27/12 Stjerneman, H. W., Brandmästare, Göteborg
- 31/12 Svensson, V., Brandmästare, Hälsingborg.

längre period måste man tillsätta kylvätska, exempelvis glykol eller rödsprit.

Till fördelarna med motorvärmare hör, att värmeelement och defroster i brandbilar kan användas omedelbart efter start. *A. J.*

Kompletteringstryck nr 4 till Offentliga Brandskyddsföreskrifter

Detta nya kompletteringstryck utgör främst en aktualisering av bilagorna, d. v. s. av olika beklädnader, branddörrar, elvärmeanordningar, oljeeldningsaggregat och -kaminer. Med anledning av många förfrågningar på senare tid vill jag framhålla att elektriska värmefläktar, av Semko godkända för brandfarliga rum eller garage, ännu *icke* existera. En typ av det senare slaget lär dock vara konstruerad och under utprovning. Härtill kommer vissa ändringar i provningstvång (obligatorisk S-märkning). Tabellen över eldfarliga oljor och vätskor har helt omarbetats.

Eric-S Akerbielm.

Bilaga.

Som bilaga till detta nummer medföljer prenumerationslista för år 1956.

Erfarenheter.

En av erfarenheterna från branden är att kemiska skumsläckare av det mindre formatet är otillräckliga. Med en pulverdimsläckare hade branden förmodligen kunnat kvävas i sin linda. Vid en så riskabel brand, där explosionsrisk föreligger, bör en båt finnas i beredskap i närheten av fartyget för livräddning därest explosion inträffar. Västerås har beställt en motorbåt avsedd för brandkåren och polisen. Denna har emellertid ännu ej hunnit levereras. En dylik båt är nödvändig för städer med större hamn och släckningsskyldighet på öar. Den skapar garanti för en snabb utryckning även nattetid och årstider, då sommarbåtstrafiken ej är i gång. En röksugare är av allra största betydelse vid en båtbrand, där utvädring är mycket svår. *Ove Werngren.*